

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Освітня програма	21048 Політична географія та геополітика
Рівень вищої освіти	Магістр
Спеціальність	106 Географія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	21048
Назва ОП	Політична географія та геополітика
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	106 Географія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Магістр
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Гудзеляк Ірина Іванівна, Мельник Надія Вікторівна, Корнус Олеся Григорівна, Захаров Олексій Олексійович, Носирєв Олександр Олександрович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	13.03.2024 р. – 15.03.2024 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2024/03/zvit-samooczinyuvannya_op_21048-politychna-geografiya-ta-geopolityka_mag_2024.pdf
Програма візиту експертної групи	https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2024/03/programa-vizytu-13-15_03_2024.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Поточні виклики, пов'язані з війною, подальшим повоєнним відновленням, визначенням місця держави на світовій політичній арені визначають попит на фахівців з політичної географії, геополітики та глобальних студій. Унікальність ОП полягає у підготовці кваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців, що володіють ґрунтовними знаннями з політичної географії та геополітики, уміннями й навичками для управлінської та аналітичної діяльності, здатних розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми дослідницького або інноваційного характеру у сфері політико-географічної аналітики та експертизи. Фокусом ОП полягає у вивченні територіально-політичних систем та політико-географічних процесів (ОК 1), геоглобалістики (ОК 2, ОК 5), геоконфліктології (ОК 8), місця України у світовій системі геополітичних відносин (ВБ 1.4, ВБ 2.1). Навчання за ОП розвиває навички критичного аналізу (СК6, СК7), просторового мислення, зокрема усвідомлення сфери професійної відповідальності у локальному, регіональному та глобальному контекстах. Випускники ОП мають можливість продовжувати академічний розвиток або обрати кар'єрний шлях в органах державного управління, неурядових організаціях та корпоративному середовищі. ОП побудована з врахуванням світових тенденцій розвитку географічної науки, забезпечується висококваліфікованими фахівцями, відповідає вимогам Стандарту вищої освіти магістерського рівня спеціальності 106 Географія. Міждисциплінарність ОП забезпечується й врахуванням відповідного Стандарту 052 Політологія, долученням до освітнього процесу фахівців з політології та суспільних наук. Особливістю ОП є викладання низки фахових дисциплін англійською мовою, що підвищує професійний рівень випускників. Ефективне поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП забезпечується співпрацею випускової кафедри з провідними науково-дослідними установами та експертними установами, Інститутом географії НАН, Апаратом РНБОУ, що посилює освітньо-наукове спрямування ОП та розширює можливості подальшого працевлаштування здобувачів. Здобувачі ОП залучаються до науково-дослідної діяльності, мають можливість публікаційної активності, академічної мобільності, формування індивідуальної освітньої траєкторії. Студентоцентрованість ОП, інфраструктурне та матеріальне забезпечення реалізації ОП надає можливості для вільного опанування декларованими ПРН та сприяє ефективному поєднанню навчання та досліджень. ОП має очевидні перспективи розвитку у майбутньому. Випускники ОП можуть безпосередньо долучатися до сфери політичного управління державою, зокрема у частині інформаційного забезпечення, аналітичної та експертної діяльності. Удосконалення ОП може відбуватись в площині розширення мережі контактів зі стейкхолдерами, корегування та вдосконалення освітніх компонентів, залучення професіоналів практиків до освітнього процесу, стимулювання участі здобувачів та НПП у програмах академічної мобільності, розвитку співпраці з провідними світовими та європейськими центрами геополітичних досліджень.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

ОП враховує вимоги Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 106 Географія та вимоги до компетентностей фахівців з політичної географії та геополітики. Сильною стороною ОП є міждисциплінарність та комплексність підготовки, яка дозволяє підготувати професійних сформованих фахівців. Взірцевою практикою є можливість англійською мовою вивчення окремих ОК професійного спрямування. ОП сфокусована на вивченні політико-географічного простору на різних рівнях, від локального до глобального, та чинників що мають на нього вплив. Можна виокремити наступні позитивні практики та сильні сторони ОП: 1. Відповідність цілей та стратегії ЗВО, наявність практики постійних трансформацій та систематичного перегляду ОП, збалансованість ОП у поєднанні теоретичної та практичної підготовки, врахування потреб та вимог ринку праці. 2. Зміст ОП переглядається з урахуванням пропозицій та побажань стейкхолдерів, забезпечується увага ЗВО до набуття здобувачами професійних та соціальних навичок, що у підсумку дозволяє підготувати конкурентоспроможних фахівців. 3. Міждисциплінарний контекст ОП вдало забезпечується долученням до викладання фахівців з політології та суспільних наук з інших факультетів. 4. Проведення систематичних опитувань здобувачів, що здійснюються з метою вивчення їхньої думки стосовно задоволеності ОП. 5. Тісне партнерство випускової кафедри з науково-дослідними та аналітико-експертними установами, громадськими організаціями, співпраця з Інститутом Географії НАН України, Апаратом РНБОУ, що сприяє подальшому працевлаштуванню здобувачів. 6. Взірцевою практикою є викладання ОК2, ОК5, ОК6 та низки ОК ВБ англійською мовою, а також включення до ОП ОК12. 7. Розгалужена матеріально-технічна база в контексті задоволення потреб здобувачів освіти, яка забезпечує комплексне опанування самою ОП, так й забезпечує різноманітні аспекти соціальних питань студентів. 8. Власна система внутрішнього забезпечення якості освіти, що сприяє провадженню якісної ОП та вчасному реагуванню на можливі виявлені недоліки. 9. Дієва система матеріального та нематеріального стимулювання НПП. 10. Комплексне нормативне забезпечення та регулювання прав та обов'язків усіх учасників освітнього процесу. 11. Діяльність ЗВО проводиться з урахуванням принципів максимальної прозорості та публічності. 12. Якісне опанування цілями ОП та досягнення ПРН здобувачами, дотримання академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу постійно перебуває у фокусі уваги ЗВО. 13. Високий кадровий потенціал НПП, сприяння та активне стимулювання процесів підвищення кваліфікації, стажування науково-педагогічних працівників. 14. Безпечність освітнього середовища та можливість навчання здобувачів з особливими освітніми потребами; наявність служб соціальної підтримки студентів. 15. Студентоцентрований підхід до навчання, врахування ЗВО думки здобувачів та представників студентського самоврядування, що свідчить про наявну культуру якості.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Можливо виокремити наступні слабкі сторони ОП: – низька активність та долученість здобувачів до програм академічної мобільності; – недостатня залученість практиків до освітнього процесу в аудиторному навчанні; – відсутність оприлюднених заходів з академічної доброчесності, проведених для здобувачів ОП на сайті факультету; – відсутні публікації в індексованих в наукометричних базах виданнях окремих НПП, долучених до викладання на ОП; – відсутня порівняльна таблиця з результатами обговорення пропозицій стейкхолдерів у відкритому доступі. Рекомендації, що можуть бути впроваджені впродовж 2024 р.: 1. Враховувати досвід профільних програм, дотичних до політичної географії та геополітики, у закордонних ЗВО. 2. Планувати вивчення закордонного досвіду реалізації аналогічних ОП шляхом участі в наукових проектах, під час стажувань з геополітичних досліджень закордонних ЗВО. 3. Залучати фахівців-практиків до аудиторних занять на постійній систематичній основі. 4. Активно співпрацювати з регіональними організаціями та установами, збільшувати обсяг можливих баз-практик здобувачів. 5. Удосконалити структурно-логічну схему ОП у контексті підсилення зв'язків ОК між собою, доповнити структурно-логічну схему зв'язками, які б показували взаємозв'язки між дисциплінами. 6. Доповнити список рекомендованої літератури в розрізі ОК9 в керунку збільшення кількості джерел, які б стосувались власне методики викладання, сучасних, інноваційних інструментів взаємодії зі здобувачами. 7. Оптимізувати навчальний контент ОК9 у напрямі підсилення методичного інструментарію задля якісного опанування ПРН13. 8. Оновити список рекомендованої літератури у програмі фахового вступного випробування. 9. Розглянути можливість включення окремих фахових дисциплін, які викладаються на ОП, до загальноуніверситетського Каталогу вибіркових дисциплін. 10. Розробити систему популяризації, мотивації студентів до участі в програмах міжнародного обміну. 11. Розширити форми та тематики самостійної роботи для глибшого розуміння здобувачами, які види самостійної роботи передбачені в розрізі ОК та яким чином вони будуть оцінені, й зазначити це в РНП. 12. Оприлюднювати на сторінці географічного факультету проведені заходи з академічної доброчесності. 13. Розглянути можливість здійснювати повторну перевірку кваліфікаційних робіт безкоштовно. 14. Стимулювати публікації НПП, залучених до викладання на ОП, в наукових виданнях, що індексуються в наукометричних базах. 15. Запровадити на рівні ОП анонімне анкетування здобувачів з можливістю надання відкритої відповіді. 16. При підготовці наступної оновленої редакції ОП розглянути можливість включення до складу робочої групи представника роботодавців. 17. Запровадити публікування таблиці з результатами обговорення пропозицій зацікавлених сторін на сайті факультету або кафедри при наступному перегляді чи трансформації ОП.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Стратегію ЗВО розкрито у Стратегічному плані розвитку Університету на період 2018-2025 рр. (<https://tinyurl.com/StrPlan2018-2025>). Пріоритетними напрямками розвитку Університету є «освітній процес; дослідження та інновації; міжнародне співробітництво та інтернаціоналізація; інформатизація; формування суспільних цінностей; розвиток людського потенціалу; управління Університетом; створення, реконструкція та утримання основних фондів; фінансове забезпечення; розвиток Університету під час російсько-української війни та у післявоєнний період». Мета ОП, визначена в ОП редакції 2022 р. як «забезпечити здобуття глибоких теоретичних та практичних знань, умінь та навичок, що відносяться до області політичної географії та геополітики із широким доступом до працевлаштування, підготувати магістрів, здатних розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати обґрунтовані та відповідальні рішення в управлінській та аналітичній діяльності у сфері політико-географічної аналітики та експертизи», цілком корелює та узгоджується з декларованими цілями діяльності Університету. Фокусом освітньої програми в ОП 2022 р. визначається надання спеціальної вищої освіти з політичної географії та геополітики за спеціальністю 106 Географія. При цьому проведення частини занять з професійно-орієнтованих дисциплін передбачається на базі організацій та установ, що займаються проблемами взаємодії компонентів суспільного середовища під впливом особливостей території, оцінкою можливих ризиків, соціально-економічних та політичних наслідків управлінських рішень з урахуванням принципів сталого розвитку. Декларований фокус ОП було підтверджено ЕГ за підсумками зустрічей з фокус-групами та ознайомленнями з документально підтвердженими фактами реалізації ОП. Структура й послідовність обов'язкових та вибіркових компонентів програми логічно забезпечує знання та вміння, які змістовно відповідають затребуваним науково-дослідним, експертно-аналітичним, педагогічним компетентностям та програмним результатам. Ознайомлення зі змістом ОП дозволяє засвідчити наявність в ОП спектра теоретичної та практичної складової, орієнтацію та стимулювання здобувачів до науково-дослідницької діяльності. Сильною стороною ОП є викладання низки професійних дисциплін англійською мовою, що робить випускників підготовленими для ефективної аналітичної роботи в питаннях міжнародного характеру, відповідає концепції вивчення іноземних мов КНУ імені Тараса Шевченка й сучасним вимогам ринку праці. ЕГ зазначає, що в цілому ОП цілком забезпечує підготовку кваліфікованих випускників, орієнтованих на широкий спектр можливостей працевлаштування в організаціях та

установах, дотичних до сфери політичних та геополітичних досліджень, сфери науки та освіти, що повною мірою корелює із загальною місією та стратегією Університету.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Під час аналізу матеріалів ОП та зустрічей з різними категоріями фокус-груп ЕГ встановлено, що цілі освітньої програми та програмні результати навчання узгоджуються та визначаються з урахуванням позицій та потреб зацікавлених сторін. Присутній на відкритій зустрічі к.геогр.н., доц. Р. Сливка (ПНУ імені В. Стефаника) висловив підтримку ОП, зазначив, що долучався до рецензування та обміну досвідом, вважає ОП необхідною та важливою. Зазначив, що на випусковій кафедрі сформована потужна школа країнознавства під керівництвом д.геогр.н., проф. Б. Яценка, є спільні публікації з викладачами кафедри з питань геоконфліктології, геопросторового планування. Підтримав позицію щодо важливості ОП й д.геогр.н., проф. І. Костащук (ЧНУ ім. Ю. Федьковича). Присутня на відкритій зустрічі випускниця ОП А. Микитчук, яка наразі працює методистом в УЦОЯО зазначила, що наразі її організація тісно співпрацює з географічним факультетом та викладачами випускової кафедри в питаннях наукової експертизи, звертаються за консультаціями до гаранта ОП Ю. Брайчевського та В. Стафійчука. Підкреслила, що ОП надає комплексні знання, а розуміння баз політичної географії вкрай важливе для української державності, оскільки визначає місце країни на міжнародній арені. Окрім того, в змісті ОП розглядаються вкрай важливі тематики, пов'язані з важливістю кордонів для безпеки держави, що є вкрай актуальним напрямом, який має забезпечувати саме політична географія. Випускник ОП Д. Павлік, який наразі працює в Апараті РНБО зазначив, що його установа приймає здобувачів ОП на практику та стажування. Підтвердив, що надані ним пропозиції щодо розширення практичних навичок, роботи з ГІС та даними враховано, й наразі студенти та випускники ОП цілком спроможні виробляти якісний аналітичний та науково-експертний продукт, у т.ч. англomовний, який презентує Україну на міжнародній арені. В університеті та на кафедрі проводяться систематичні опитування здобувачів, що здійснюються з метою вивчення їхньої думки стосовно задоволеності ОП. Результати врахування опитувань здобувачів було надано на запит ЕГ. Здобувачі ОП підтвердили долучення до опитувань та систематичні контакти з гарантом ОП й викладачами кафедри, висловили підтримку ОП. Ознайомлення з результатами загальноуніверситетських (<http://unidos.univ.kiev.ua>) та локальних опитувань дозволяють засвідчити врахування позицій та потреб здобувачів освіти. Надані на запит ЕГ протоколи засідань робочої групи щодо перегляду та вдосконалення якості ОП, протоколи засідань кафедри щодо розгляду питань локального моніторингу дозволяють зафіксувати увагу робочої групи ОП до врахування думок та позицій усіх стейкхолдерів при визначенні цілей та ПРН навчання.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі та ПРН ОП передбачають чотири пріоритетні сфери діяльності для випускників – академічна (викладання та наукова діяльність), державне управління, корпоративний сектор та громадські організації. ОП враховує потреби ринку праці у фахівцях, здатних комплексно аналізувати багатовимірний суспільно-географічний контекст і системну дію різних груп чинників, вільно володіють іноземною мовою у професійному середовищі, що підвищує можливості працевлаштування випускників як в межах всієї України, так і за кордоном. Фокус політичної географії та геополітики в ОП простежується через вивчення територіальних систем різного просторового рівня в Україні, Європі, інших макрорегіонах світу та на глобальному рівні. При проєктуванні ОП було враховано широкий спектр програм з географії, суспільної географії, геополітики та глобальної економіки, геополітики й безпеки, конфліктів, території та ідентичностей закордонних університетів. Міждисциплінарність ОП забезпечується й долученням до викладання фахівців не лише з географії, а й з політології (І. Тукаленко), філософії та суспільних наук (О. Рихліцька). Це суттєво підвищує якість ОП та підкреслює її унікальність й самобутність. Врахування галузевого та регіонального контексту простежується у наданні випускникам навичок міждисциплінарних підходів у дослідній та аналітичній діяльності (ПРО4, ПР16, ПР19), навичок застосування геоінформаційних систем і технологій (ПРО6, ПР10), розвитку здатності до просторового мислення (ПРО1) та володіння знаннями щодо глобального та регіонального середовища розвитку територіально-політичних систем (ПРО8, ПР11). Долучення до програм міжнародної мобільності НПП та врахування ними при проєктуванні ОП досвіду іноземних університетів також було підтверджено на зустрічі з авторами відомостей СО, гарантом та НПП, що викладає на ОП. Реалізація науково-практичної складової магістерської програми також забезпечується наданням можливості здобувачам проходження практики в установах, що займаються аналітичною роботою та науковим забезпеченням питань політики та геополітики, зокрема, Апараті РНБО України, про що зазначалось на зустрічі зі стейкхолдерами заступником керівника служби з питань інформаційних технологій Апарату РНБОУ к.геогр.н. М. Добишем. М. Римаренко, д.політ.н., координаторка Українського освітнього кластера Save the Children Ukraine, присутня на зустрічі зі стейкхолдерами ОП, підтвердила, що структура й послідовність обов'язкових та вибіркових компонентів програми логічно забезпечує знання та вміння, які змістовно відповідають затребуваним на міжнародному рівні науково-дослідним, експертно-аналітичним, педагогічним компетентностям та програмним результатам. ЕГ через ознайомлення зі змістом ОК, тематикою і змістом кваліфікаційних робіт, проведеними зустрічами зі стейкхолдерами засвідчує проєктування ОП з урахуванням вимог галузі, сучасних наукових тенденцій політичної географії, геополітології, світового й національного досвіду та вимог ринку праці.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Освітню програму побудовано з урахуванням вимог Стандарту вищої освіти другого (магістерського рівня) спеціальності 106 Географія (<https://tinyurl.com/standart106mag>). В ОП також враховано стандарт вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» для другого (магістерського) рівня, згідно з наказом МОН України №329 від 18.03.2021 року. ОП містить компетентності ЗК 7, ЗК 8, СК 10, СК 11, які окремо передбачаються Стандартом для освітньо-наукових програм, та додаткові компетентності ЗК 9, СК 12, СК 13. Обсяг дослідницької (наукової) компоненти складає понад 30%, а практична підготовка є більшою за 10% загального обсягу ОП у кредитах ЄКТС, що відповідає вимогам Стандарту. Сприяє підготовці науково-дослідницьких навичок й введення до ОП ОК 12 Науково-дослідний практикум з політико-географічних студій та глобалістики. ПРН зокрема забезпечуються низкою курсів професійного спрямування, зокрема, у формуванні та набутті ПРН здобувачів слід виокремити роль ОК 1 Теорія політичної географії та геополітики, ОК 2 Geoglobalistics / Геоглобалістика, ОК 5 Geospatial governance / Геопросторове управління, ОК 8 Геоконфліктологія тощо. Підсумкова атестація здобувачів ОП відбувається у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи, що відповідає вимогам Стандарту. Кваліфікаційні роботи здобувачів, відповідно до вимог Стандарту, розміщуються у репозитарії Університету. Роботи здобувачів відзначаються комплексністю, географічною спрямованістю на сучасні проблеми політичної географії та геополітики та засвідчують набуття здобувачами компетенцій та ПРН, передбачених Стандартом. Зміст робочих програм навчальних дисциплін у площині відповідності їх ОП та забезпеченню вимог Стандарту дозволяє засвідчити відповідність сукупності ПРН здобувачів ОП вимогам Стандарту. Ознайомлення з переліком публікацій здобувачів, звітами з практики надає можливість ЕГ зафіксувати володіння здобувачами компетентностями, що передбачає відповідний Стандарт. При спілкуванні з фокус-групою НПП було підтверджено увагу кафедри на дотримання вимог Стандарту, яке досягається через систематичне оновлення змісту ОК, публікаційну активність викладачів в профільних виданнях, забезпечення вдосконалення викладацької майстерності, урахування міждисциплінарності у підготовці майбутніх фахівців. Директор ГО «Інститут світової політики», к.політ.н, доц. Є. Магда у наданій ним рецензії (<https://tinyurl.com/MagdaEvgen>) зазначає, що «ОП надає здобувачам знання і кваліфікації, щоб фахово займатися експертною та аналітичною діяльністю у сфері аналізу міжнародної геополітичної та гео економічної ситуації, політичних процесів на національному, регіональному та глобальному рівнях». Враховуючи постійну увагу гаранта та робочої групи до дотримання вимог Стандарту, розглянувши представлені додаткові документи, з урахуванням отриманих коментарів від ЗВО та зовнішніх стейкхолдерів, ЕГ відзначає повну відповідність ОП вимогам Стандарту вищої освіти магістерського рівня спеціальності 106 Географія.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Сильними сторонами та позитивними практиками у контексті Критерію 1 є забезпечення при проектуванні ОП міждисциплінарності, наявність практики трансформацій та систематичного перегляду ОП, збалансованість ОП у поєднанні теоретичної та практичної професійної підготовки здобувачів, врахування потреб та вимог ринку праці. Формування ОП відбувається із залученням зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів, при цьому забезпечується дотримання студентоцентризму та першочерговості потреб здобувачів, фокусування студентів на подальшій аналітичній або експертній роботі через науково-дослідницьку складову ОП. Сильною стороною можна вважати наявність можливості отримати здобувачами низку професійних кваліфікацій, зокрема, професійну кваліфікацію викладача-стажиста закладів вищої освіти, що розширює потенційні можливості подальшого працевлаштування випускників. В ОП враховано напрацювання міжнародної партнерської мережі HERODOT Thematic Network and the Tuning of Geography Education in Europe, що інтегрує ОП у сучасний європейських контекст. Зазначені аспекти також було підтверджено ЕГ під час зустрічей з фокус-групами. ОП забезпечує можливості здобувачів освіти з побудови власної освітньої траєкторії, сприяє підготовці до науково-дослідницької роботи. Окрім того, за даними сайту vstup.edbo.gov.ua, наразі представлена ОП не має аналогів в Україні з фокусом саме на політичній географії. На зустрічі зі стейкхолдерами було підтверджено їхню постійну долученість до трансформацій ОП, зокрема шляхом зустрічей з академічним персоналом, взаємодію зі здобувачами освіти під час проходження практик. При розробці та трансформаціях ОП враховуються основні тенденції розвитку спеціальності, ринку праці, галузевий та регіональний контексти, досвід вітчизняних та іноземних освітніх програм та вимоги відповідного Стандарту 106 Географія з урахуванням особливостей Стандарту 052 Політологія. Сильною стороною ОП є тісне партнерство з Апаратом РНБОУ, який потребує саме випускників, здатних професійно досліджувати та аналізувати політичні процеси у просторовому вимірі, співпраця з низкою профільних установ та організацій, що у сукупності надає широкі можливості для подальшого працевлаштування здобувачів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Разом з тим, на думку ЕГ, робочій групі ОП доцільно при перегляді ОП активніше вивчати та враховувати досвід профільних програм, дотичних до політичної географії та геополітики, у закордонних ЗВО, що сприятиме врахуванню наявних тенденцій розвитку галузі та позитивно позначиться на активізації долучення здобувачів ОП та НПП, залучених до викладання ОК професійного спрямування, до профільних науково-дослідницьких програм європейського і світового освітнього простору. Окрім того, важливим напрямом вдосконалення ОП може бути й розширення регіонального контексту, співпраця з регіональними організаціями та установами, дотичним до політичної діяльності, що розширить потенційні можливості проходження практики й подальшого працевлаштування вступників з регіонів України. Викладачам, які викладають предмети професійної підготовки на ОП, рекомендовано планувати вивчення закордонного досвіду реалізації аналогічних освітніх програм шляхом участі в наукових проєктах, під час стажування у профільних з географічних досліджень закордонних ЗВО. Зазначені рекомендації може бути впроваджено у практику впродовж 2024 р.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

ОП забезпечує комплексну підготовку фахівців магістерського рівня у класичному університеті в межах спеціальності 106 Географія зі спрямуванням на науково-дослідницьку підготовку майбутніх фахівців з політичної географії та геополітики. Викладання окремих ОК англійською мовою підвищує подальші науково-дослідницькі та кар'єрні можливості здобувачів. ОП та Університет зорієнтовані на створення освітнього середовища та формування системи підготовки фахівців з урахуванням особливостей розвитку географічної та політологічної науки, подальшої професійної освітньої та дослідницької діяльності, розвиток фундаментальних та прикладних наукових досліджень, що підтверджується змістовним наповненням ОК, врахуванням при формуванні та змінах ОП побажань й пропозицій стейкхолдерів, долученням здобувачів до наукових досліджень під час навчання. ОП базується на сучасних тенденціях та досягненнях політичної географії, враховує міждисциплінарність та стандарти й тенденції політологічної науки, трансформується з урахуванням динаміки ринку праці, корелює зі стратегією розвитку Університету. Проєктування та реалізація ОП відбувається із врахуванням пропозицій стейкхолдерів щодо підготовки фахівців, які володіють фундаментальними знаннями та практичними навичками у сфері геополітики, політичних процесів, здатні розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати відповідні аналітичні та професійні рішення у сфері прикладних аспектів геополітики та геоконфліктології. ОП забезпечує збалансованість та комплексність підготовки, надає широкий спектр майбутньої професійної діяльності у сфері супроводу геополітичних, аналітико-експертних політичних процесів на різних територіальних рівнях, надає можливості для подальшої освітньої або наукової діяльності випускників. З урахуванням наявної повної відповідності ОП підкритеріям 1.1–1.4, ЕГ констатує відповідність ОП Критерію 1 за рівнем В.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Обсяг ОП складає 120 кредитів ЄКТС. З них на обов'язкові компоненти виділяється 90 кредитів (75%), вибіркові компоненти – відповідно 30 кредитів (25%), що повною мірою відповідає обсягу кредитів ЄКТС, передбаченого Стандартом вищої освіти за спеціальністю 106 Географія для другого (магістерського) рівня вищої освіти (<https://tinyurl.com/standart106mag>).

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Аналіз НП засвідчив, що ОП є змістовною та збалансованою за семестрами та роками навчання. ОК, які включені до ОП, дозволяють досягти цілей і ПРН, визначених Стандартом. Структурна організація ОК є цілком логічною та послідовною в контексті черговості їх викладання. У структурно-логічній схемі ОК розділені на блоки відповідно до семестру вивчення. При цьому, не відображені взаємозв'язки між окремими ОК, які б демонстрували логіку та черговість вивчення дисциплін. Зі слів гаранта ОП переглядалась у 2021 р., приведена до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 106 Географія. У 2022 р. оптимізація ОП реалізувалась як результат напрацювань НПП, моніторингу ситуації на освітньому ринку, задля імплементації запитів роботодавців та здобувачів. При цьому, додано ЗК9 Здатність розробляти проєкти та управляти ними, уточнено СК3, СК5, СК7, ПРН3, ПРН6, ПРН8-11, що дало можливість сфокусувати увагу на сфері політичної географії та геополітики, геопросторового управління

територіально-політичними системами. Профіль ОП доповнено СК13, ПРН16-19 як результат часткової гармонізації зі Стандартом за спеціальністю 052 Політологія. ОП враховує положення Концепції вивчення іноземних мов студентами неспеціальних факультетів через викладання ОК2, ОК5-6 англійською мовою. Сильною стороною ОП є повністю англійське забезпечення ОК вибіркової складової за блоком 2, що продиктовано необхідністю опрацювання іноземних джерел літератури, здатністю орієнтуватись у міжнародному контексті, слідувати досвіду та тенденціям у світовій геополітиці. Гуманітарна складова у формуванні загальних компетентностей реалізується при викладанні ОК3-4, ОК7, ОК9-10. Обсяг дослідницької компоненти ОП відповідає Стандарту, і реалізується через опанування ОК1-2, ОК4-6, ОК8, ОК11-12, ОК14. Позитивною практикою є включення до НП ОК12 Науково-дослідницького практикуму з політико-географічних студій та глобалістики, що дає можливість сформувати у здобувачів необхідні практичні навички у фаховій сфері. ЕГ відмітила підсилення науково-дослідної компоненти через збільшення кількості кредитів ОК1, ОК14, перенесення в обов'язковий блок ОК4. Прикладна складова ОП складає 42 кредити ЄКТС (35%). Вона передбачає проведення наукових досліджень, набуття професійних та викладацьких навичок відповідно до змісту предметної області, що відображено у ПРН1-2, ПРН4-10, ПРН12-19. Можливість присвоєння професійної кваліфікації 2310.2 – викладач-стажист закладу вищої освіти зумовив введення до ОП ОК3, ОК9, збільшення кредитів на Асистентську практику. Аналіз змістового контенту ОК9 ставить під сумнів можливість досягнення повною мірою ПРН13 здобувачами освіти по завершенню курсу. Крім того, список рекомендованої л-ри потребує доопрацювання в керунку збільшення кількості джерел, які б стосувались власне методики викладання, сучасних, інноваційних інструментів взаємодії зі здобувачами. Разом з тим, зауважуємо той факт, що на онлайн-зустрічі здобувачі позитивно відгукувались про освітній процес в розрізі ОК9.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

При розробці ОП зроблений певний акцент на міждисциплінарність. Маючи чітко виражений фокус на політичну географію та геополітику за спеціальністю 106 Географія, певні ПРН ОП гармонізовані зі Стандартом 052 Політологія (ПРН16-19). На думку ЕГ, це може розглядатись, як позитивна сторона провадження ОП, адже геополітика сьогодні у фокусі уваги. Крім того, підготовка фахівців, яка реалізується на помеж'ї двох спеціальностей забезпечує ширші можливості працевлаштування у майбутньому. Запрошені на зустрічі фокус-групи випускники ОП ділились власним досвідом і зауважували, що після закінчення ОП досить легко працевлаштувались за спеціальністю. Підготовка фахівців, здатних здійснювати розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати обґрунтовані та відповідальні рішення в управлінській та аналітичній діяльності у сфері політико-географічної аналітики та експертизи досягається через набуття СК1, СК5-6, СК10-13, досягнення ПРН1, ПРН5-6, ПРН8-12, ПРН14-19, що реалізується через викладання ОК1-2, ОК4-5, ОК8. Дисципліни вибіркового блоку націлені на посилення фахових компетентностей предметної області спеціальності. Набуття науково-методичного інструментарію, необхідного для застосування на практиці у майбутній професійній діяльності, що відображено у ПРН4, ПРН6, ПРН8, ПРН10, ПРН12, забезпечується через опанування ОК5-7. Регіональний аспект ОП досягається вивченням ОК5, ОК12, ВБ1.1, ВБ1.3, ВБ3.4. На запит ЕГ представлено витяги з протоколів засідання кафедри туризму та краєзнавства, де затверджено тематику кваліфікаційних робіт (№4 від 27.11.2023 р.; №6 від 28.11.2022 р.). Тематика кваліфікаційних робіт має чіткий фокус на відповідність предметній області спеціальності. Одним із позитивних аспектів є рекомендація щодо вивчення англійської літератури та наукових праць НПП, які дотичні за тематикою до ОК, які вони викладають.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Можливість формувати індивідуальну освітню траєкторію здобувачами забезпечується Положенням про організацію освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка (п.9.4) (Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf), Положенням про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка (п.3.7) (<https://cutt.ly/uwo3hvd5>), Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність (<https://cutt.ly/bwopG7aJ>). Відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 106 Географія ОП надає можливість реалізувати право на вільний вибір дисциплін в обсязі 30 кредитів ЄКТС (25% обсягу ОП). Під час інтерв'ювання здобувачі розповіли членам ЕГ механізм вибору навчальних дисциплін. Прозорість цього процесу забезпечується через особистий онлайн-кабінет в автоматизованій системі Triton (<https://student.triton.knu.ua/>). ЕГ ознайомила з відеоматеріалами тестового доступу інформаційної системи університету «Triton» і пересвідчилась в тому, що ЗВО надає прозорий та дієвий механізм формування індивідуальної освітньої траєкторії. Здобувачі можуть обрати один зі спеціалізованих блоків ОК прикладного спрямування, що націлений на поліпшення здатності до працевлаштування за обраним фахом (Блок 1 Політико-географічні та геополітичні студії; Блок 2 Геоглобалістика: суспільно-політичні трансформації/Geoglobistics: social and political transformations), обсягом 20 кредитів ЄКТС; решта 10 кредитів ЄКТС (по одній ОК в обсязі 6 та 4 кредити ЄКТС) добрати з пакету вибіркового спрямування. Керуючись Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність (п. 2.2.2-2.2.7) (<https://cutt.ly/bwopG7aJ>) здобувачі мають право за погодженням декана факультету здійснити вибір із вибіркової складової навчального плану іншої освітньої програми того самого освітнього рівня; із блоку обов'язкових дисциплін іншої освітньої програми того самого освітнього рівня; із вибіркової складової навчального плану іншої освітньої програми іншого освітнього рівня (вибір із Каталогу курсів); а також навчальних дисциплін в іншому закладі вищої освіти у разі реалізації студентом права на академічну мобільність. Зі слів заступника декана з навчальної роботи, можливість присвоєння професійної кваліфікації при цьому зберігається. Тобто, ключовим

моментом в даному аспекті є вибір одного з блоків професійних дисциплін. Здобувачі обізнані про таку альтернативу вибору ОК з пулу загальноуніверситетських дисциплін. Формування індивідуальної освітньої траєкторії відбувається забезпечується додатково через вибір тематики кваліфікаційної роботи магістра, наукового керівника роботи, тематики індивідуального наукового пошуку, бази проходження практичної підготовки тощо. На зустрічі з НПП викладачі декларували запити від студентів на конкретну тематику кейсів, які вони розглядають під час семінарських занять в розрізі ОК4-5, ОК10.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Організація практичної підготовки за акредитованою ОП регулюється Положенням про організацію освітнього процесу у КНУ імені Тараса Шевченка (п. 4.5) (<https://cutt.ly/Nw2LxNay>), Положенням про проведення практик студентів КНУ імені Тараса Шевченка (представлено на запит ЕГ), робочими програмами практик. Практична складова ОП представлена Виробничою практикою та Асистентською практикою без відриву від теоретичного навчання (по 12 кредитів ЄКТС). Серед спектру підприємств, які є базами-практики, що представлені на запит ЕГ, Апарат РНБО України, Інститут географії НАН України, ГО «Інститут світової політики», ГО «Інститут політичної освіти» (наказ Про виробничу практику №100-33 від 23.01.2024 р. (п.1.3); №232-33 від 25.01.2022 р.). Здобувачі, формуючи індивідуальну освітню траєкторію, користуються безумовним правом запропонувати самостійно базу виробничої практики (ТОВ ДЮПОН Україна, ГО «Суспільне око»), що відображено у запиті на додаткові документи (наказ Про виробничу практику №2179-33 від 05.06.2023 р. (п.1.3); №284-33 від 23.01.2023 р.). ЕГ проаналізувала індивідуальні завдання практик, звітні матеріали, на основі чого робить висновок, що змістовий контент практичної підготовки забезпечує набуття компетентностей, передбачених Стандартом, та відображених у матриці відповідності (ЗК1, ЗК5, ЗК9, СК3, СК6, СК8-9), а також досягнення ПРН2, ПРН4, ПРН6-7, ПРН10, ПРН12-14, ПРН18. Індивідуальні завдання є релевантними, враховують специфіку підприємств-баз практик. На онлайн-зустрічі здобувачі декларують академічну свободу у виборі завдань практики, особливо, якщо мова йде про збір статистичної інформації, яку буде покладено в основу написання кваліфікаційної роботи магістра. Практична підготовка в розрізі ОП забезпечується додатково практичними та семінарськими заняттями сумарним обсягом 56,4% навчальних занять. Позитивним аспектом реалізації ОП, на думку ЕГ, є включення до обов'язкової складової ОК12 Науково-дослідного практикуму з політико-географічних студій та глобалістики, що надає можливість розглянути теоретичні концепції політичної географії через призму прикладних досліджень. Практична складова ОП досягається через науковий пошук у процесі написання кваліфікаційної роботи, що відображено у ПРН4-5, ПРН8, ПРН10, ПРН12, ПРН17. На зустрічі зі стейкхолдерами представник Апарату РНБО підтвердив тісну співпрацю з НПП та здобувачами ОП в керунку допомоги в організації практичної підготовки студентів, їхньої залученості до волонтерських ініціатив та проектів, поділився власним досвідом гостьового лектора. Координаторка Українського освітнього кластера Save the Children д.політ.н. М. Римаренко декларувала співробітництво, яке орієнтоване на наукову концептуалізацію у сфері політичної географії. На зустрічі з випускниками, відкритій зустрічі були присутні здобувачі, які після завершення навчання працюють за спеціальністю та активно залучаються до оптимізації ОП в якості стейкхолдерів, що якнайкраще демонструє затребуваність випускників на ринку праці.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Навчання за акредитованою ОП надає змогу паралельно із формуванням фахових компетентностей набувати й soft skills, що передбачено компетентностями ЗК1-7, СК8, СК11, СК13. ОП забезпечує набуття соціальних навичок через вивчення дисциплін гуманітарної складової ОП, так і фахових дисциплін, зокрема ОК3 Педагогіка та психологія вищої школи (по напрямку 106), ОК4 Демократія: від теорії до практики, ОК7 Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності, ОК8 Геоконфлітологія, ОК9 Методика викладання профільних дисциплін у ЗВО, ОК10 Професійна та корпоративна етика. Додатково вмінно взаємодіяти, передавати результати власного аналізу у форматі навчання та тренінгів, самостійно планувати власну роботу та роботу колективу задля досягнення мети здобувачі вчаться під час проходження виробничої та асистентської практик. Вибірковий блок ОП доповнює процес формування soft skills через викладання ВБ1.1 Політико-географічний аналіз регіонів і країн світу, ВБ2.2 Sustainability: conceptual and indicators analysis / Сталість: концептуальний та індикаторний аналіз, ВБ3.3 Informational and network transformations of socio-spatial processes / Інформаційно-мережеві трансформації суспільно-географічних процесів. Здатність спілкуватися іноземною мовою в професійному середовищі та працювати у міжнародному контексті забезпечують ОК, які викладаються англійською мовою (ОК2, ОК5-6, ВБ1.4, ВБ2.1-2.4, ВБ3.2-3.3, ВБ3.5), а також ВБ1.1 Політико-географічний аналіз регіонів і країн світу, ВБ1.2 Глобальна політична географія, ВБ3.7 Територіальна ідентичність. На зустрічі фокус-групи здобувачі ділились враженнями про практику розв'язання кейсів в розрізі курсу ОК9 Методика викладання профільних дисциплін у ЗВО, що надає можливість набуття соціальних навичок, зокрема, відзначали вони, дотримання таймінгу як необхідної складової проведення навчальних занять, публічних виступів тощо. На зустрічі з НПП йшла мова про використання такої форми роботи, як ситуаційний аналіз, що передбачає командну роботу та вміння приймати відповідальне рішення (ОК10). Здобувачі мають можливість «прокачати» соціальні навички під час групових форм роботи над спільними проектами (ОК4, ОК10), усних обговорень індивідуальних проектів, дискусій (ОК1, ОК4-5), презентацій результатів критичного читання, мозкового штурму (ОК2). Участь здобувачів у позааудиторних тематичних заходах сприяє додатковому формуванню соціальних навичок (<https://cutt.ly/YwoalhXt>; <https://cutt.ly/dw9wcl3q>; <https://cutt.ly/kw9wveZc>; <https://cutt.ly/jw9wvFjc>; <http://surl.li/ruowt>).

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт відсутній. При розробці ОП було враховано кваліфікаційні характеристики працівників згідно з Класифікатором професій України 2442.2 географ (політична географія), 2442.1 – молодший науковий співробітник (географія). Також, було враховано описи та рекомендації Європейського класифікатора навичок, компетентностей та професій ESCO, зокрема для професії «географ» (географ-науковець), що є обґрунтованим при розробці саме ОНП магістерського спрямування. Кваліфікаційні характеристики зазначених професій враховані у фахових компетентностях (СК1-11) та забезпечуються спектром дисциплін професійного спрямування (ОК1, ОК2, ОК5, ОК6, ОК8, ОК12). При трансформації ОП у редакції 2023 р. передбачено можливість присвоєння додаткових кваліфікацій: 2443.2 – експерт з суспільно-політичних питань та 2310.2 – викладач-стажист закладу вищої освіти. Це розширює подальші професійні можливості здобувачів та стимулює їх будувати індивідуальну освітню траєкторію залежно від професійних вподобань та здібностей. Професійні кваліфікації присвоюються окремим рішенням екзаменаційної комісії, на підставі професійного опанування компетентностями, передбаченими спеціальними блоками дисциплін (мінімально необхідні критерії: рівень опанування дисциплін вибіркового блоку за професійним спрямуванням з оцінками не менше як 75 балів, оцінка за виробничу / асистентську практику не менше як 75 балів, а також публічний захист кваліфікаційної роботи магістра з оцінкою не нижче 75 балів). Зазначені критерії чітко прописані для кожної з кваліфікацій у чинній редакції ОП, забезпечують прозорість та зрозумілість цього процесу та є цілком обґрунтованими та достатніми для присвоєння можливих зазначених професійних кваліфікацій. М. Добиш, заступник керівника служби з питань інформаційних технологій Апарату РНБОУ, зазначив, що наразі випускники ОП мають можливості проходження практики та подальшої роботи в його організації, зокрема, долучаються до розробки санкційних списків та аналітичної роботи, засвідчив широкий спектр професійних компетентностей, які надаються на ОП. М. Римаренко, д.політ.н., координаторка Українського освітнього кластера Save the Children Ukraine, також підтвердила високий рівень професійних компетенцій випускників ОП. Директор ГО «Інститут світової політики», к.політ.н, доц. Є. Магда, зазначив у рецензії на ОП (<https://tinyurl.com/MagdaEvgen>), що професійна кваліфікація «експерт із суспільно-політичних питань» допомагає випускникам більш впевнено почуватися на ринку праці та мати формальні підстави конкурувати за посади у сфері державного управління та експертно-аналітичної діяльності. За результатами спілкування з фокус-групою здобувачів освіти, на думку ЕГ, ОП забезпечує підготовку фахівців, які на виході володіють відповідними професійними компетентностями з політичної географії та геополітики.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Питання обсягу ОП та окремих ОК регулюються Положенням про організацію освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка (<https://cutt.ly/XwofIMST>). Обсяг кредитів для ОК встановлюється за результатами колегіальної оцінки робочої групи й контролюється під час затвердження ОП НМК та Вченою радою географічного факультету. При цьому також враховується думка різних груп стейкхолдерів, зовнішніх рецензентів та здобувачів через участь представників студентського самоврядування на засіданнях Вченої ради географічного факультету та НМК. Обсяг ОП та окремих ОК реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів і є цілком достатнім для досягнення цілей та ПРН. Аудиторне навчання складає 25-33% від загального обсягу навчального часу залежно від здатності студента опанувати навчальний матеріал самостійно. Відповідно до п. 9 Положення про організацію освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка, кількість занять упродовж тижня не повинна перевищувати 24 год на тиждень. На представленій ОП дана норма витримана. ЕГ проаналізувала розклад занять і з'ясувала, що здобувачі в середу-четвер мають по 4 пари на день, решта днів тижня – дні, коли здобувачі виконують індивідуальні завдання в розрізі асистентської практики, яка реалізується без відриву від теоретичного навчання, або проводять наукові дослідження в рамках підготовки кваліфікаційної роботи магістра. Обсяг годин самостійної роботи в розрізі кожного ОК зазначені у робочих програмах. Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у КНУ імені Тараса Шевченка (п. 4.4) за освітнім рівнем «магістр» частка самостійної роботи повинна складати від 67 до 75%. Аналіз робочих програм ОП надає підстави стверджувати, що в ОК її частка варіює в межах 68-73%. На зустрічі фокус-групи здобувачі говорять про оптимальне співвідношення аудиторної та самостійної роботи.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Дуальна форма навчання при підготовці фахівців за представленою ОП не здійснюється.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Сильною стороною ОП, що робить її певною мірою унікальною, є акцент на міждисциплінарність. Маючи чітко виражений фокус на політичну географію та геополітику за спеціальністю 106 Географія, певні ПРН ОП гармонізовані зі Стандартом 052 Політологія (ПРН16-19). На думку ЕГ, це може розглядатись як позитивна сторона провадження ОП, адже геополітика сьогодні у фокусі уваги. Крім того, підготовка фахівців, яка реалізується на помежів'ї двох спеціальностей, забезпечує ширші можливості працевлаштування у майбутньому. Сильною стороною ОП є, паралельно із забезпеченням набуття фахових компетентностей, акцент на формуванні комунікативних навичок спілкування англійською мовою та робота в міжнародному контексті. Блок обов'язкових дисциплін представлений трьома ОК, які викладаються англійською мовою. Вибірковий блок 2 Geoglobalistics: social and political transformations повністю англійськомовний. ВБЗ.2, ВБЗ.3, ВБЗ.5 з переліку дисциплін вільного вибору студента також забезпечуються англійською мовою. Прикладна складова ОП становить 42 кредити ЄКТС (35%). Вона передбачає проведення наукових досліджень, набуття професійних та викладацьких навичок відповідно до змісту предметної області, що відображено у програмних результатах навчання ПРН1-2, ПРН4-10, ПРН12-19. Позитивними практиками є: включення до НП ОК12 Науково-дослідницького практикуму з політико-географічних студій та глобалістики, що надає можливість сформувати у здобувачів необхідні теоретичні знання та практичні навички в політико-географічній сфері; рекомендація для опрацювання англійськомовної зарубіжної літератури, що дозволяє тримати руку на пульсі розвитку світової геополітичної думки.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Недоліки, виявлені за критерієм 2, є несуттєвими. Зокрема, структурно-логічна схема ОП не відображає зв'язки між ОК, які б демонстрували логіку та черговість вивчення дисциплін. Змістовий контент в розрізі ОК9 представлений тематикою, що мало корелюється з вищою школою, методологічним інструментарієм навчання та викладання у вищій школі; рекомендована література є неактуальною. ЕГ рекомендує: 1) до 01.09.2024 р. доповнити структурно-логічну схему зв'язками, які б показували взаємозв'язки між дисциплінами, черговість їх вивчення; 2) до початку нового навчального року оптимізувати навчальний контент ОК9 Методика викладання профільних дисциплін у ЗВО у напрямі підсилення методичного інструментарію задля якісного опанування ПРН13; 3) до 01.09.2024 р. доповнити список рекомендованої літератури в розрізі ОК9 в керунок збільшення кількості джерел, які б стосувались власне методики викладання, сучасних, інноваційних інструментів взаємодії зі здобувачами; 4) упродовж наступного навчального року продовжити позитивну практику збільшення баз-практик, що в майбутньому сприятиме ширшим можливостям у формуванні індивідуальної траєкторії здобувачів; 5) з огляду на сучасні геополітичні процеси, які мають місце на політичній карті світу, позиціонування України на політичній арені, упродовж наступного навчального року розглянути можливість включення окремих фахових дисциплін, які формують загальний світогляд людини, на кшталт, Глобальна політична географія / Геополітичні та гео економічні трансформації: стратегічне позиціонування країни у світі / Країни світу: глобальне та регіональне середовище розвитку та співробітництва до загальноуніверситетського Каталогу вибіркових дисциплін.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

За Критерієм 2 ОП відповідає рівню В. Виявлені недоліки є несуттєвими й такими, що можна виправити при черговому перегляді та оновленні ОП упродовж наступного навчального року. ОП повністю відповідає визначеному рівню за підкритерієм 2.1 щодо обсягу в цілому та окремих ОК; підкритерію 2.3 – ОП має чітко виражений фокус на політичну географію та геополітику за спеціальністю 106 Географія, окремі ПРН ОП гармонізовані зі Стандартом 052 Політологія (ПРН16-19). Підготовка фахівців, яка реалізується на помежів'ї двох спеціальностей забезпечує ширші можливості працевлаштування у майбутньому. Регіональний аспект ОП досягається вивченням ОК5, ОК12, ВБ1.1, ВБ1.3, ВБЗ.4; підкритерію 2.4 через прозорий та зрозумілий для учасників освітнього процесу механізм формування індивідуальної освітньої траєкторії (вибір ОК вибіркової складової через особистий онлайн-кабінет в автоматизованій системі Triton; можливість обрати ОК, як із загальноуніверситетського каталогу, так і спеціалізованих блоків фахових дисциплін; вільний вибір баз практики, тематики наукових досліджень, керівника та теми кваліфікаційної роботи, можливість участі в програмах академічної мобільності тощо); підкритерію 2.5 – практична підготовка представлена Виробничою практикою та Асистентською практикою без відриву від теоретичного навчання (по 12 кредитів ЄКТС), а також забезпечується додатково практичними та семінарськими заняттями сумарним обсягом 56,4% навчальних занять і забезпечує набуття компетентностей ЗК1, ЗК5, ЗК9, СК3, СК6, СК8-9 та досягнення ПРН2, ПРН4, ПРН6-7, ПРН10, ПРН12-14, ПРН18. ЕГ відмічає повну відповідність за підкритеріями 2.6-2.8. Присвоєння додаткової професійної кваліфікації не суперечить п.6-9 статті 34 Закону України «Про освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>). Для ОП характерна часткова відповідність за підкритерієм 2.2. Обсяг дослідницької компоненти ОП відповідає Стандарту, і реалізується через опанування ОК1-2, ОК4-6, ОК8, ОК11-12, ОК14. Заслуговує на увагу повністю англійськомовне забезпечення ОК вибіркової складової за блоком 2, а також вивчення ОК2, ОК5-6 англійською мовою. Разом з тим, аналіз змістового контенту ОК9 ставить під сумнів можливість досягнення повною мірою ПРН13 здобувачами освіти по завершенню курсу та не засвідчує спроможність опанувати повною мірою теоретичні знання перед проходженням Асистентської практики. Існують

незначні недоліки щодо актуалізації списку рекомендованої літератури за ОК9 в керунок збільшення кількості джерел, які б стосувались власне методики викладання, сучасних, інноваційних інструментів взаємодії зі здобувачами.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання за ОП розміщені на сайті Університету на сторінці Приймальної комісії у розділі Магістри (<https://vstup.knu.ua/#m-1>). Правила прийому чіткі й зрозумілі, містять загальні правила прийому, етапи вступної кампанії, графіки фахових випробувань, перелік вступних випробувань та вагові коефіцієнти, програми вступних випробувань, рейтинги та статистику вступу, вартість навчання за контрактом тощо. Також є відео-інструкція для реєстрації абітурієнтів для складання ЄВІ і ЄФВВ. На сайті географічного факультету подано інформацію про освітню програму, критерії оцінювання фахових вступних випробувань та іншу корисну інформацію. Дискримінаційних положень в Правилах прийому не виявлено. ЕГ робить висновок щодо повної відповідності ОП цьому підкритерію.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Правила прийому на навчання загалом враховують особливості ОП. Програма фахового вступного випробування https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2023/03/106_politychna-geogr-ta-geopolityka_fah_ispyt_2023.pdf містить питання з різних блоків суспільної географії, у тому числі політичної географії та країнознавства. Список рекомендованої літератури у програмі фахового вступного випробування містить видання до 2014 року, тому потребує актуалізації. При розрахунку конкурсного балу для єдиного вступного іспиту (тест загальної навчальної компетентності) ваговий коефіцієнт становить 0,2; для єдиного вступного іспиту (іноземна мова) – 0,2; для фахового іспиту – 0,6. Враховуючи те, що навчання на ОП проводиться українською та англійською мовами, у переліку вступних випробувань (<https://vstup.knu.ua/images/2023/3.2.pdf>) варто вказати як іноземну «англійська мова». ЕГ робить висновок щодо відповідності ОП цьому підкритерію.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Для здобувачів ОП визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми. Це регулюється Положенням про організацію освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf (розділ 11), Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність https://mobility.knu.ua/?page_id=804&lang=uk, Порядком поновлення та переведення здобувачів вищої освіти <http://vstup.univ.kiev.ua/userfiles/files/instruction.pdf>, Положенням про порядок перезарахування результатів навчання http://mobility.univ.kiev.ua/?page_id=798&lang=uk, Наказом Ректора «Про затвердження Порядку проведення в КНУ імені Тараса Шевченка атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 року»: http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Nakaz_atestaciya_PK_2016.jpg. Відділ міжнародних зв'язків на своїй сторінці на сайті КНУ імені Тараса Шевченка <https://international.knu.ua> розміщує інформацію про актуальні пропозиції академічного обміну. Відділ регулярно розсилає на факультети інформацію щодо нових програм академічного обміну, заступник декана географічного факультету цю інформацію розповсюджує у підрозділі, у тому числі надсилає старостам груп та студентському самоврядуванню. В університеті створено Відділ академічної мобільності <https://knu.ua/ua/dep/academic-mobile>, функцією якого є повний організаційний супровід учасників академічного обміну. На фокус-групі студенти стверджували, що ознайомлені з правилами визнання результатів навчання під час академічної мобільності. Конкретних випадків визнання результатів навчання під час академічної мобільності не було. За свідченням гаранта, саме унікальність ОП Політична географія та геополітика зужує можливості студентів в програмах академічного обміну. ЕГ робить висновок щодо повної відповідності ОП цьому підкритерію.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

ЕГ пересвідчилася, що у ЗВО визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми. Порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті, визначений Положенням про валідацію і визнання результатів навчання, здобутих у процесі неформальної та/або інформальної освіти у програмах вищої та фахової передвищої освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка <https://senate.univ.kiev.ua/?p=2271> Визнання та оцінювання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, відбувається за наявності схваленого кафедрою обґрунтування щодо доцільності цього визнання для досягнення цілей ОК. НПП визначає здобуті студентом компетентності у межах тієї складової оцінки, яка відведена для поточного контролю, та згідно з правилами та процедурами, які вказані у робочих навчальних програмах ОК. Студенти стверджували, що поінформовані про такі можливості, але не зверталися із заявою про визнання результатів свого навчання у межах неформальної освіти. ЕГ робить висновок щодо повної відповідності ОП цьому підкритерію.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Правила прийому у магістратуру відповідають вимогам чинного законодавства, повна інформація для абітурієнтів є відкритою і доступною на сайті ЗВО та географічного факультету. Університет забезпечує чітку процедуру визнання результатів навчання здобувачів під час академічної мобільності та в неформальній освіті.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Слабких сторін не виявлено. Недоліки ОП: 1. у програмі фахового вступного випробування список рекомендованої літератури не містить видань після 2014 року; 2. у переліку вступних випробувань на ОП Політична географія та геополітика є іноземна мова, але не зазначено саме англійську, яка є мовою викладання поряд з українською. Рекомендації: 1. гаранту ОП оновити список рекомендованої літератури у програмі фахового вступного випробування у 2024 році; 2. деканові географічного факультету і голові приймальної комісії КНУ імені Тараса Шевченка зазначити у переліку вступних випробувань на ОП Політична географія та геополітика англійську мову як іноземну. Рекомендацію варто врахувати під час розроблення правил прийому до магістратури у 2025 році.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

ЕГ визначила повну відповідність ОП за підкритеріями 3.1, 3.3 і 3.4. За підкритерієм 3.2 існують незначні недоліки щодо актуалізації списку рекомендованої літератури у програмі фахового вступного випробування та уточнення іноземної мови, а саме англійської, у переліку вступних випробувань на ОП Політична географія та геополітика. Отже, аналіз сильних сторін та наявність незначних недоліків дозволяє ЕГ зробити висновок про відповідність ОП рівню В за Критерієм 3.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Вибір форм та методів навчання за ОП відбувається на основі принципу академічної свободи та регламентується п.4 Положення про організацію освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-p.4.pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf), Концепцією впровадження дистанційного навчання в освітній процес КНУ імені Тараса Шевченка (<https://senate.knu.ua/?p=1458>). На зустрічах фокус-груп здобувачі та НПП повідомили, що під час освітнього процесу використовують ліцензовані версії платформ Zoom і Google Meet. Методи навчання у рамках ОК визначені у РНП. Результати їхнього опрацювання засвідчили, що викладачі використовують комбінацію широкого інструментарію методів та форм навчання та викладання, які в сукупності дозволяють досягнути ПРН. Під час традиційних форм навчання (лекцій, семінарських, практичних занять) для активізації пізнавальної діяльності застосовують мозковий штурм (ОК6, ОК2), дискусію (ОК1-2, ОК4-6), обговорення конфліктних ситуацій та колективні висновки, презентацію критичного

читання завдань (OK2-3, OK12), аналітичну довідку (OK5, OK8), написання есе (OK10). Вміння публічно демонструвати результати досліджень відбувається в розрізі ОК1-2. Позитивною стороною ОП є використання технології проектної діяльності (OK2, OK4, OK6). На зустрічі з НПП ЕГ дізналась, що в розрізі ОК10 здобувачі залучаються до виконання групових проєктів, що надає можливість ефективно працювати в команді, під час вирішення кейсів прокачують вміння приймати правильне рішення. В розрізі ОК5 реалізований груповий проєкт «Україна – сенс місця», презентація якого відбулась у форматі постерної сесії. Під час вивчення ОК4 – проєкт зі створення інтерактивної мапи соціальних служб. Студентоцентризований підхід реалізується через особистісно-орієнтовані технології навчання. Під час вивчення ОК4 застосовується інтерактивна методика вирішення кейсів (тематику часто пропонують самі здобувачі), яка, зі слів І. Тукаленко, є сенсабельною до запитів студентів. Проведення індивідуальних консультацій, підготовка індивідуальних проєктів, підхід до обрання тематики кваліфікаційних робіт та напряму наукового пошуку є проявом студентоцентризованого підходу. Зі слів гаранта, в розрізі ОК, які викладаються англійською мовою, за запитом здобувачів може відбуватись паралельне виконання завдань українською мовою. Щодо самостійної роботи, то в РНП зазначена кількість годин, передбачена на самостійне опанування матеріалу, однак не уточнюються форми, види та тематика самостійної роботи. Локальний моніторинг рівня задоволеності методами навчання, що реалізуються за ОП, систематично здійснюється шляхом індивідуального усного опитування, що передбачено ЗВО при малокомплектній групі. На зустрічі фокус-груп студенти говорять про залученість до засідань кафедри, вченої ради факультету через представників студентського самоврядування, можливість ініціювати зміни під час перегляду ОП, впливати на формування індивідуальної освітньої траєкторії.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

ЕГ встановила, що інформація про цілі, зміст та ПРН, порядок та критерії оцінювання в розрізі ОК передається здобувачам за допомогою різних каналів: зі слів здобувачів, на початку кожного семестру відбуваються настановчі наради щодо організаційних питань освітнього процесу; на першому занятті НПП доносять усю інформацію щодо ОК, який забезпечують; на сайті географічного факультету можна ознайомитись з РНП нормативних та вибіркових ОК (<https://geo.knu.ua/osvitni-programy/os-magistr>), розкладом занять, графіком навчального процесу, сесії тощо. Про поточні зміни в освітньому процесі повідомляється через кураторів академічних груп за допомогою месенджерів. Систематичним є консультування здобувачів з гарантом ОП через електронну пошту, особистий кабінет навчальної платформи Triton, індивідуальні бесіди. Представники студентського самоврядування повідомили про роботу університетського чат-бота, факультетського чат-бота, які покликані на швидке розв'язування проблем, що турбують студентів, можливість замовити довідки, залишити скаргу (в т.ч. анонімну) тощо. НПП кафедри мають графік для надання індивідуальних консультацій студентам. Під час дистанційного навчання індивідуальні консультації відбуваються за домовленістю з викладачем дистанційно. Спільне використання різновекторних каналів комунікації між учасниками освітнього процесу сприяє задоволенню їхніх потреб та запитів і своєчасному наданню інформації щодо організації та змісту навчання. Навчально-методичне забезпечення ОК представлене у вільному доступі на сайті географічного факультету в рубриці «Бібліотека» (<https://geo.knu.ua/biblioteka>). На запит ЕГ представлені витяги з протоколів засідання робочої групи з розробки ОП (№1 від 03.10.2022 р.; №2 від 17.10.2022 р.), які засвідчують залученість здобувачів та випускників до процесу оновлення ОП. На засіданнях кафедри країнознавства та туризму (витяг з протоколу №7 від 13.12.2022 р.; №5 від 14.12.2023 р.) розглядаються результати локального моніторингу рівня задоволеності навчальним процесом. Під час спілкування зі здобувачами ЕГ почула, що їх дійсно запитують на засідання кафедри, робочої групи з розробки ОП, після вивчення дисциплін викладачі просять feedback щодо рівня задоволеності методами викладання, змістовим контентом тощо. Інформацію про ОП, вибіркові ОК студенти черпають з офіційного сайту географічного факультету, стосовно можливостей в рамках академічної мобільності – зі сторінок студентського парламенту чи Відділу академічної мобільності.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП є пріоритетним у досягненні її мети. Науково-дослідна складова ОП реалізована в розрізі ОК1-2, ОК4-6, ОК8, ОК11-12, ОК14 і передбачає набуття СК2, СК8, СК10, опанування методологічного інструментарію для проведення наукових досліджень – СК6, СК3. Зі слів гаранта, наукове консультування з представниками академічної спільноти стало результатом підсилення наукової складової ОП шляхом включення ОК6. Research design and management. Позитивним аспектом реалізації ОП в керунку поєднання навчання і досліджень є ОК12. Зустріч зі студентським самоврядуванням засвідчила діяльність Ради молодих вчених (<http://rnn.knu.ua/>; <http://surl.li/rvwhp>), Наукового товариства студентів та аспірантів (<https://cutt.ly/UNz1Jdp>). Щороку у ЗВО проводиться конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Шевченківська весна: Географія» (<https://cutt.ly/n8AOV5U>), де здобувачі можуть апробувати результати своїх наукових досліджень. Як зазначено представниками студентського парламенту, у ЗВО реалізована система додаткових балів, яка мотивує здобувачів до наукового пошуку (+5 балів до рейтингу за кожен науковий публікацію). Кафедра туризму та країнознавства є ініціатором видання наукового журналу «Географія та туризм», включеного до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» (<http://surl.li/rvuvy>). Зі звіту наукової роботи факультету за 2023 р. (<http://surl.li/rolle>) бачимо, що викладачі кафедри досліджують сучасні виклики сталості й досягнення цілей сталого розвитку на глобальному, регіональному та національному рівнях, зокрема внаслідок військової

агресії проти України (В. Кіптенко). Зусиллями кафедри проведено круглі столи «Республіка Корея: країнознавчі студії» (<http://surl.li/qaqdj>), конференції «Україна – Литва: історичні, мовно-культурні та туристські паралелі» (<http://surl.li/rvwkq>), «Сакральне та туризм». Висока публікаційна активність НПП (8,8 др.арк./люд., що вище середнього показника по факультету). У 2023 р. опубліковано 7 монографій та розділів до них, 23 наукові статті, 3 навчальні посібники, 91 тез доповідей. Під час онлайн-зустрічі викладачі повідомили про практику підготовки студентами тез доповідей / наукової статті як результат проходження виробничої практики. На зустрічі з роботодавцями представник РНБО ділився досвідом залученості студентів до реалізації поточних проєктів установи в розрізі практик (участь здобувачів у підготовці санкційних списків). На запит здобувачів надаються матеріали для підготовки та написання наукових робіт. Список публікацій здобувачів, представлений гарантом, включає 2 статті у наукових журналах і 2 тези доповідей на конференціях (2020-2023 рр.). Здобувачі залучені до кафедральної НДР «Індикаторний аналіз сталого розвитку в Україні» (за результатами опублікована 1 стаття, підготовано 2 кваліфікаційні роботи магістра).

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Оновлення змістового контенту в розрізі ОК має системний характер. ЕГ пересвідчилась у цьому, проаналізувавши витяги з протоколу засідань робочої групи з розробки ОП, які були представлені в якості додаткових документів. Випускники висловились про можливість посилення компетентностей щодо розробки та управління проєктами (протокол №1 засідання робочої групи з розробки ОП від 03.10.2022 р.). У новій редакції ОП введений ОК6 Проєктування та управління дослідницькими проєктами. З ініціативи стейкхолдера І. Гукалової, до обов'язкового блоку ОП включено ОК2, ОК5 як відображення принципів європейської географічної освіти, закладені партнерською мережею HERODOT (№2 від 17.10.2022 р.). Зі слів В. Кіптенко, на запит стейкхолдерів важливо розширити перелік додаткових професійних кваліфікацій, зокрема додати кваліфікації 2310.2 – викладач-стажист закладу вищої освіти та 2443.2 – експерт з суспільно-політичних питань. Відтак, для досягнення відповідних ПРН доцільним є включення до ОП ОК3, ОК9 (№2 від 17.10.2022 р.). ОК4 у редакції ОП 2022 р. перенесена у нормативну складову ОП за запитом здобувачів, що додатково знайшло підтвердження на зустрічі з НПП. Результати власних наукових досліджень стали платформою для оновлення навчального контенту ВБ2.4, ОК1 (з наукового звіту географічного факультету за 2023 р.). Моніторинг ситуації на ринку освітніх послуг, аналіз ОП, які корелюються за своїм змістом з представленою ОП, став поштовхом для розширення вибіркової компоненти ОП. Так, було додано ВБ1.3 Географічний аналіз електоральних систем, ВБ2.3 Політична модернізація, ВБ2.2 Сталість: концептуальний та індикаторний аналіз (як результат виконання НДР кафедри «Індикаторний аналіз сталого розвитку»). Новітні підходи застосування GIS-технологій у геоглобалістиці та політичній географії знайшли відображення у викладанні ОК5-6. Як результат міжнародного стажування в Остравському університеті оновлено змістовий контент ОК1 Теорія політичної географії та геополітики, ОК2 Geoglobalistics, ВБ2.1 Spatial dimension of power in the global world. Зі слів завідувачки кафедри туризму та країнознавства д.геогр.н., проф. О. Любіцевої, при кафедрі успішно функціонує Рада стейкхолдерів, яка долучена до процесу перегляду ОП на постійній основі.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Питання інтернаціоналізації діяльності ЗВО знайшли своє відображення у Стратегії інтернаціоналізації діяльності ЗВО (<https://cutt.ly/vwoJECKZ>), Положенні про реалізацію права на академічну мобільність КНУ іменні Тараса Шевченка (<https://cutt.ly/KNn3cZY>), Положенні про організацію освітнього процесу в КНУ іменні Тараса Шевченка (п. 11) (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf). Здобувачі повідомили про повну обізнаність щодо можливостей академічної мобільності. У даному аспекті продуктивно працюють Відділ академічної мобільності (<https://cutt.ly/QNn3VBM>) та Відділ міжнародних зв'язків (<http://international.knu.ua>). Ю. Брайчевський та В. Кіптенко були серед розробників нового курсу спільної ОП у рамках «UNI-Paths: Інновації в освіті для України» у рамках програми «Розбудова потенціалу закладів вищої освіти в Україні та Молдові у 2023 р.» (Остравський університет, Чехія). У 2023 році В. Кіптенко та Ю. Брайчевський приєдналися до проєкту POLGEO в рамках програми ERASMUS+, спрямованого на створення магістерської ОП з політичної географії, що передбачає спільну видачу дипломів між Остравським університетом (Чехія), Університетом ім. Л. Егвеша в Будапешті (Угорщина), Київським національним університетом технологій та дизайну (Україна) і Тбіліським державним університетом (Грузія). Кафедра підтримує економічні та культурні зв'язки між Україною та Японією (Б. Яценко є заступником голови товариства культурних зв'язків «Україна-Японія»). Під час освітнього процесу здобувачі активно залучені до аналізу зарубіжних джерел літератури в розрізі різних курсів, про що йшлося на зустрічі зі студентами; працюють з електронною платформою, розробленою міжнародною фундацією виборчих систем IFES (ОК4). Про можливість залучення здобувачів акредитованої ОП до міжнародних програм віртуального обміну NiCe, міжнародної програми Erasmus Mundus повідомила представниця відділу міжнародних зв'язків. Мали місце дистанційне стажування викладачів у Краківському економічному університеті та Варшавському колегіумі Civitas (Польща), стажування щодо цілей сталого розвитку від Мічиганського університету В. Кіптенко, Люблінському університеті (Польща) В. Стафійчук. НПП мають публікації у журналах, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних, що знайшло підтвердження у запитках на додаткові документи.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Конкурентною перевагою здобувачів і випускників ОП є високий рівень володіння англійською мовою, що досягається завдяки використанню англійської мови у освітньому процесі для фахових ОК. Відсутність уніфікованого підходу в ЗВО щодо вибору платформ для проведення занять, інструментів взаємодії зі здобувачами засвідчує дотримання принципів академічної свободи. Сильною стороною ОП, на думку ЕГ, є застосування широкого інструментарію форм та методів навчання та викладання, які є гнучкими та сенсильними до запитів здобувачів. Сильною стороною ОП є різновекторні канали інформування учасників освітнього процесу щодо цілей, змісту та ПРН, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих ОК (чат-бот, розміщення інформації у вільному доступі на сайті факультету, проведення настановчих зборів, зустрічі з гарантами, спілкування з кураторами, інформування викладачами на першому занятті дисциплін). На представленій ОП реалізується поєднання навчання і досліджень, зокрема, студенти залучені до виконання НДР, публікують наукові статті, беруть участь в реалізації проєктів. У ЗВО вироблений механізм мотивації здобувачів, які мають наукові досягнення (можливість оплати відрядження для участі в конференції в рамках фінансування студпарламенту факультету; нарахування додаткових балів до індивідуального рейтингу). Позитивною є практика систематичного перегляду та оновлення ОК за участі стейкхолдерів, що знайшло своє підтвердження під час ознайомлення із витягами з протоколів засідань робочої групи з розробки ОП, засідань кафедри туризму та країнознавства, а також під час спілкування з учасниками освітнього процесу. Студенти є повноправними учасниками освітнього процесу за ОП. Є чимало позитивних практик, які свідчать про імплементацію запитів здобувачів у освітній процес.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Недоліки не виявлені. Відсутність практики участі здобувачів у конкурсах наукових робіт, студентських олімпіадах ЕГ не вважає слабкою стороною ОП, позаяк науково-дослідна робота здобувачів відбувається в інших проявах, зокрема, участі у прикладних проєктах під час виробничих практик, залученні до виконання НДР, яка реалізується на кафедрі тощо. Однак, в майбутньому реалізація таких форм наукової роботи, як участь здобувачів у конкурсах та студентських олімпіадах ще більше підсилить конкурентоспроможність ОП. У наступному навчальному році ЕГ рекомендує залучити здобувачів до конкурсів наукових робіт та олімпіад. ЕГ рекомендує під час чергового оновлення ОП розглянути можливість досягнення балансу у вибіркових блоках дисциплін щодо паритетності у викладанні курсів англійською мовою. ЗВО продемонстрував значні можливості щодо інтернаціоналізації діяльності, представник Відділу академічної мобільності ознайомила з низкою можливостей залучення до програм міжнародного обміну, в т.ч. і віртуального обміну. Однак, здобувачі ОП демонструють низьку активність в даному керунку з огляду на об'єктивні причини. Упродовж 2023-2024 н.р. рекомендуємо розробити систему популяризації, мотивації студентів до участі в програмах міжнародного обміну. Ця рекомендація не є обов'язковою для впровадження, проте дозволить розширити можливості майбутнього працевлаштування здобувачів. У процесі експертизи виявлено, що в робочих програмах ОК зазначена кількість годин, передбачена на самостійне опанування матеріалу, однак не уточнюються форми, види та тематика самостійної роботи. Рекомендуємо до 01.09.2024 р. дослідити доцільність розширення форм та тематики самостійної роботи для глибшого розуміння здобувачами, які види самостійної роботи передбачені в розрізі ОК і яким чином вони будуть оцінені. При черговому перегляді ОП ЕГ рекомендує оновити список рекомендованих джерел в розрізі ОК4, ОК7, ОК9.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Вимоги за підкритеріями 4.1-4.5 виконані повністю. Відсутність слабких сторін та інноваційних практик дозволяє оцінити відповідність за Критерієм 4 на рівні В.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

На ОП «Політична географія та геополітика» проведення контрольних заходів та оцінювання рівня знань здобувачів вищої освіти регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у КНУ імені Тараса Шевченка» (<https://tinyurl.com/msvsn7fd>). Також інформація про графік іспитів, заліків та захисту кваліфікаційної

роботи оприлюднюється на сайті географічного факультету (<https://tinyurl.com/4br8enha>) та в особистих кабінетах здобувачів освіти в системі Triton. РНП розміщуються на сайті географічного факультету та містять інформацію щодо критеріїв оцінювання, форм контролю та розподілу балів за різними темами та навчальними досягненнями здобувачів вищої освіти. На ОП використовуються різні форми оцінювання ПРН: (короткі (бліц) опитування на початку лекційних занять, перевірка знань лекційного матеріалу за допомогою тестів або інших форм контрольних робіт, оцінювання роботи на семінарах, виконання практичної роботи, перехресне оцінювання здобувачами роботи одне одного, оцінка індивідуальних творчих та аналітичних завдань). Контрольні заходи передбачають вхідний (на початку вивчення навчальної дисципліни), поточний та підсумковий контроль (семестровий контроль та випускні атестації здобувачів вищої освіти). Семестровий контроль відбувається у формі іспитів, заліків та диференційованих заліків. Форми оцінювання, критерії оцінки та питома вага кожного РН у підсумковій оцінці прописані у більшості РНП ОК. ЕГ встановила, що до відома здобувачів освіти доводяться бали, набрані за тєю чи іншою формою контролю, проте, аналізуючи РНП, з деяких ОК незрозуміло, як оцінюється самостійна робота і як набираються бали за її виконання (ОК 1. Теорія політичної географії та геополітики; ОК 3. Педагогіка та психологія вищої школи (по напрямку 106); ОК 5. Geospatial governance /Геопросторове управління). ЕГ рекомендує до 1 вересня 2024 року оновити РНП ОК 1, 3, 5, 8 з обов'язковим розподілом балів за виконану самостійну роботу.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Атестація здобувачів вищої освіти відповідає вимогам Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 106 Географія галузі знань 10 Природничі науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти (Наказ МОН України від 11.05.2021 р. № 519) у формі захисту кваліфікаційної роботи та здійснюється згідно з Положенням про організацію освітнього процесу (<https://tinyurl.com/msvsn7fd>). Захист кваліфікаційної роботи магістра має на меті засвідчити досягнення різних ПРН. Важливою вимогою у написанні кваліфікаційної роботи є дотримання принципів академічної доброчесності, а саме вона не повинна містити плагіату, фальсифікації даних тощо та допускається до захисту тільки за умови проходження перевірки програмою UniCheck. На запит ЕГ було надано звіти з перевірки кваліфікаційних робіт на дотримання академічної доброчесності. ЕГ засвідчує, що кваліфікаційні роботи здобувачів розміщуються у репозитарії бібліотеки КНУ імені Тараса Шевченка (<https://tinyurl.com/zt8n4n6s>). Тематика кваліфікаційних робіт відповідає сучасним актуальним напрямкам досліджень географічної науки, а внутрішній зміст кваліфікаційних робіт засвідчує їхній дослідницько-пошуковий характер та дозволяє переконатись у набутті здобувачами дослідницьких навичок та опануванні відповідними програмними результатами навчання. ЕГ відзначає повну відповідність ОП цьому підкритерію.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти визначена внутрішніми документами, які регулюють процедуру проведення контрольних заходів у ЗВО: Положення про організацію освітнього процесу (<https://tinyurl.com/msvsn7fd>), Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії КНУ імені Тараса Шевченка (<https://tinyurl.com/49yz8ps3>), Порядок вирішення конфліктних ситуацій (<https://tinyurl.com/mse8hpm8>), Тимчасовий порядок проведення заліково-екзаменаційної сесії та підсумкової атестації з використанням технологій дистанційного навчання у КНУ імені Тараса Шевченка. Документи, які регламентують процедуру проведення контрольних заходів, доступні для здобувачів і НПП у відкритому доступі на веб-сайтах ЗВО та географічного факультету. Всі ці документи забезпечують чіткість та зрозумілість проведення контрольних заходів. Як зазначено у самоаналізі, та з розмови з гарантом й здобувачами освіти, для запобігання конфлікту інтересів при викладанні дисципліни кількома викладачами, їх включають до складу екзаменаційної комісії разом із додатковим екзаменатором. Також оцінювання на іспитах здійснюється щонайменше двома екзаменаторами, один з яких не був безпосередньо залучений до викладання дисципліни та призначається деканатом. На фокус-групі зі здобувачами освіти ЕГ встановила, що загалом форми контрольних заходів та критерії оцінювання є зрозумілими й задовольняють студентів. Порядок повторного проходження контрольних заходів прописаний у п. 7.3 розділу 7 «Положення про організацію освітнього процесу у КНУ імені Тараса Шевченка». Під час зустрічі зі здобувачами освіти та випускниками ЕГ переконалась, що вони обізнані з процедурою оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження. Але таких випадків оскарження результатів оцінювання на ОП не було. ЕГ фіксує повну відповідність ОП цьому підкритерію.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Заходи та механізми щодо запобігання академічній недоброчесності унормовані у «Положенні про організацію освітнього процесу у КНУ імені Тараса Шевченка» (<https://tinyurl.com/msvsn7fd>), Етичному кодексі університетської спільноти (<https://tinyurl.com/ujc3m78j>), «Положенні про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у КНУ імені Тараса Шевченка» (<https://tinyurl.com/53u58d4m>), Ухвалі КНУ імені Тараса Шевченка «Вимоги етичної компетентності та запобігання неетичної поведінки представників університетської спільноти» (<https://tinyurl.com/3v5jpevf>), Пам'ятці норм етичної поведінки для учасників освітнього процесу КНУ імені Тараса Шевченка (<https://tinyurl.com/4njdbxd6>). Всі нормативні документи знаходяться у відкритому доступі на сайті ЗВО та географічного факультету (<https://tinyurl.com/5xpn4uww>). На фокус-групах здобувачі освіти й випускники продемонстрували обізнаність щодо розуміння понять академічної доброчесності. Про принципи академічної доброчесності викладачі повідомляють студентів ще з перших занять. На фокус-групі з НПП О. Рихліцька підтвердила, що питання академічної доброчесності включено до ОК10 Професійна та корпоративна етика. Одним з елементів забезпечення академічної доброчесності є перевірка на наявність текстових збігів кваліфікаційних робіт. На запит ЕГ надано протоколи перевірки кваліфікаційних робіт на текстові запозичення за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck. Повторна перевірка здійснюється за кошти автора відповідно до п. 4.11 Положення про систему виявлення та запобігання академічного плагіату в КНУ імені Тараса Шевченка. На фокус-групі представники студентського самоврядування зазначили, що активно долучаються до популяризації академічної доброчесності через низку заходів, зокрема, проводять регулярні опитування здобувачів освіти з питань порушення академічної доброчесності, вебінари, тренінги. Однак, результати цих опитувань, як і інформація про проведені заходи з академічної доброчесності, не оприлюднені на сайті географічного факультету. У ЗВО ведеться активна робота щодо популяризації академічної доброчесності за сприяння проекту «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ), адміністрованого Американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння Посольства США в Україні (<https://tinyurl.com/52t83se7>), до якого долучився університет. На фокус-групах НПП, здобувачі освіти, випускники та студентське самоврядування запевнили, що фактів порушень академічної доброчесності здобувачами освіти чи НПП, які викладають на ОП, не спостерігалось. ЕГ рекомендує ЗВО здійснювати повторну перевірку кваліфікаційних робіт безкоштовно, оскільки це перетворить використання програмного забезпечення з перевірки на текстові збіги з інструменту контролю на інструмент допомоги здобувачам, та оприлюднювати на сайті географічного факультету інформацію про проведені заходи з академічної доброчесності.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Позитивними практиками є сформована культура академічної доброчесності, яка підтримується всіма учасниками освітнього процесу в ЗВО. В університеті існує політика дотримання принципів та правил академічної доброчесності, яка чітко визначена в нормативних документах. Створено репозитарій з кваліфікаційними роботами. ЗВО бере участь у проекті «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти». На ОП наявні різноманітні контрольні заходи та форми оцінювання здобувачів освіти, зокрема застосування вхідного контролю, як важливого елементу оцінки прогресу рівня знань здобувачів вищої освіти. Чітка та прозора процедура оскарження результатів оцінювання. Для запобігання конфлікту інтересів оцінювання на іспитах здійснюється щонайменше двома екзаменаторами, один з яких не був безпосередньо залучений до викладання дисципліни.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Слабкою стороною є відсутність висвітлених заходів з академічної доброчесності, проведених для здобувачів даної ОП на сайті географічного факультету. Недоліки: Відсутність в окремих РНП інформації про кількість балів, відведену на оцінювання самостійної роботи. ЕГ рекомендує до 1 вересня 2024 року доопрацювати РНП в контексті регламентування кількості балів, які здобувачі можуть отримати за самостійну роботу. ЕГ рекомендує ЗВО здійснювати повторну перевірку кваліфікаційних робіт безкоштовно, оскільки це сприятиме формуванню культури використання програмного забезпечення з перевірки на текстові збіги як інструментарію дієвої допомоги у подальшій освітньо-науковій або експертно-аналітичній діяльності. Доцільним є систематичне оприлюднення на сайті географічного факультету інформації про проведені або анонсовані заходи з академічної доброчесності.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Зважаючи на наведені сильні сторони та позитивні практики, ЕГ констатує, що ОП в цілому відповідає критерію 5. Вимоги підкритеріїв 5.2 та 5.3 за критерієм 5 виконано повністю. Недоліком за підкритерієм 5.1 є відсутність в окремих робочих навчальних програмах (ОК 1, 3, 5, 8) розподілу балів за виконану самостійну роботу. У підкритерії

5.4. ЕГ рекомендує ЗВО здійснювати повторну перевірку кваліфікаційних робіт безкоштовно та висвітлювати на сайті факультету інформацію про заходи з популяризації академічної доброчесності. Експертна група засвідчує відповідність ОП вимогам Стандарту вищої освіти магістерського рівня спеціальності 106 Географія та фіксує відповідність освітньої програми за критерієм 5 на рівні В. Надані ЕГ зауваження цілком можуть бути усунені ЗВО в термін до 1 вересня 2024 року.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

На підставі аналізу ВСО таблиці 2, документів, наданих на запит ЕГ, аналізу академічної і професійної кваліфікації НПП, залучених до реалізації ОП ЕГ з'ясувала, що для реалізації ОП залучений потужний кадровий потенціал, зокрема 3 д.геогр.н., професори, 1 д.філос.н., професор та 8 кандидатів наук, доцентів. Освітня та професійна кваліфікація НПП відповідає п. 36-38 Ліцензійних умов. Всі викладачі мають відповідну вищу освіту, наукові ступені, вчені звання, а наявні у них публікації та підвищення кваліфікації корелюють зі змістом відповідних РНП ОК ОП «Політична географія та геополітика». Так, Б. Яценко має підвищення кваліфікації в Інституті сходознавства імені А.Ю. Кримського НАН України, що відповідає ОК 1, 12, В. Стафійчук пройшов підвищення кваліфікації за темою «Світ у війнах», яке корелює з ОК8, О. Рихліцька – стажування за програмою «Професійна державна служба в Україні: сучасні виклики та орієнтири розбудови» – ОК10, В. Кіптенко – фахове підвищення кваліфікації в рамках тренінгу «Системний підхід до гармонізації стандартів – гарантія успіху європейських бізнес-моделей в Україні», що відповідає ОК6. На ОП навчальні дисципліни викладають відомі як в Україні, так і за кордоном доктори географічних наук, професори, які мають досвід керівництва науковою роботою студентів, аспірантів та докторантів (С. Запотоцький, Б. Яценко, П. Масляк), багаторічний досвід керівництва науковими темами (В. Кіптенко, П. Масляк, Б. Яценко та ін.), участі у міжнародних проєктах (С. Запотоцький, В. Кіптенко), госпдоговірних темах (Б. Яценко), читання гостьових лекцій в інших ЗВО (В. Кіптенко (<https://tinyurl.com/yeuwd8s5>)). НПП є авторами монографій, підручників, навчальних посібників, наукових статей в авторитетних закордонних та українських фахових виданнях. Більшість викладачів мають публікації у журналах, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science, однак, за результатами аналізу таблиці 2 ВСО ЕГ встановила, що у Л. Сидоренко, Н. Головка, О. Харченко такі публікації відсутні. ЕГ рекомендує керівництву ЗВО посилити публікаційну активність викладачів у наукометричних базах Scopus та Web of Science.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Процедура конкурсного добору викладачів регламентується Порядком конкурсного відбору на посади науково-педагогічних працівників у КНУ імені Тараса Шевченка (<https://tinyurl.com/y47d886y>), у якому зазначені кваліфікаційні вимоги до посади та процедура допущення претендента до участі в конкурсі. Відповідно до Порядку, прийняття на роботу НПП здійснюється на основі конкурсного відбору. Процедури конкурсного добору НПП є прозорими та надають можливість забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації ОП. Як зазначив начальник відділу кадрів О. Іванченко на фокус-групі, інформація про вакансії оприлюднюється на сайті Університету (<https://tinyurl.com/3x4h4x9r>) та публікується в «Урядовому кур'єрі». На основі опитувань на фокус-групах з адміністративним персоналом, гарантами, НПП конкурсний відбір проводиться з дотриманням принципів відкритості, прозорості, законності, незалежності, об'єктивності та обґрунтованості прийнятих рішень конкурсною комісією, а також з урахуванням неупередженого ставлення до всіх кандидатів на вакантні посади науково-педагогічних працівників. Відповідно до інформації про НПП у ВСО, даними, наданими на запит ЕГ, забезпечено необхідний рівень професіоналізму викладачів, які викладають ОК на цій ОП. З огляду на викладене, ЕГ відзначає повну відповідність ОП цьому підкритерію.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

КНУ імені Тараса Шевченка залучає роботодавців до здійснення освітнього процесу, існує низка договорів з різноманітного роду організаціями та підприємствами, які використовуються як бази виробничих практик для здобувачів вищої освіти, підтверджені даними, надісланими у запиті. Відповідно до ВСО та опитувань гаранта і роботодавців, останніх активно залучають до організації освітнього процесу в якості рецензентів ОП (М. Добиш, М. Римаренко), керівників виробничої практики на базах Інституту географії НАН України, Інституту сходознавства НАН України, РНБО тощо, членів ЕК (С. Лісовський, І. Гукалова), учасників різноманітних наукових заходів тощо. На фокус-групі роботодавці підтвердили, що надають рекомендації щодо вдосконалення ОП, керують виробничими практиками та проводять спільні наукові заходи. ЕГ вважає, що встановлена повна відповідність ОП цьому підкритерію.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Кафедра країнознавства та туризму тісно співпрацює з Апаратом РНБО України, Українським Освітнім Кластером Save the Children, Ukraine, ГО «Інститут світової політики». На фокус-групі представники роботодавців М. Римаренко, М. Довбиш підтвердили, що їх залучають до аудиторних занять для проведення гостьових лекцій. Однак, ЕГ переконалася, що така співпраця є епізодичною, роботодавці не викладають окремих ОК на цій ОП та не працюють на умовах сумісництва чи погодинної оплати праці. ЕГ встановила, що на ОП відсутні приклади залучення закордонних професіоналів-практиків до проведення гостьових лекцій семінарів, тренінгів. ЕГ рекомендує гаранту ОП на постійній основі залучати до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців, у т.ч. закордонних.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Підвищення професійного розвитку НПП регулюється у ЗВО «Положенням про підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників» (2022 р.) (<https://tinyurl.com/8unk9t68>), «Положенням про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу у КНУ імені Тараса Шевченка» (<https://tinyurl.com/h9zwy4p>). У закладі діють Інститут післядипломної освіти КНУ імені Тараса Шевченка, відділ академічної мобільності та відділ міжнародних зв'язків, які надають необхідну підтримку НПП щодо підвищення кваліфікації та проходження стажувань. НПП, залучені до викладання на ОП, є відомими експертами у своїх галузях, користуються авторитетом у науковій та освітянській спільноті, є авторами монографій, навчальних посібників і підручників, які широко використовуються в освітньому процесі інших ЗВО. Вищезазначені факти, а також результати інтерв'ю з викладачами, підтверджують активну підтримку ЗВО професійного розвитку викладачів. Майже всі НПП мають міжнародні стажування та підвищення кваліфікації: Б. Яценко – Інститут сходознавства імені А.Ю. Кримського НАН України (2023-2024), П. Масляк – Корейський освітній центр при Посольстві Республіки Корея в Україні (2021), Ю. Брайчевський – Остравський університет, Чехія (2023), В. Стафійчук – Університет природничих наук у Любліні, Польща (2020), О. Рихліцька – Куявський університет у Влоцлавеку, Польща (2019), С. Запотоцький – Університет імені Адама Міцкевича, Польща (2023). Постійно підвищують свою кваліфікацію, зокрема доц. В. Кіптенко пройшла підвищення фахової кваліфікації в рамках понад 15 курсів освітніх платформ Coursera, edX, LABA, World Science, Prometheus, проекту «Громадська синергія» за напрямками глобальні дослідження, сталий розвиток, фахове використання англійської мови, ЄС та Зелена Угода, проєктний менеджмент, дослідна діяльність тощо. За результатами вивчення ВСО та наданих сертифікатів на запит ЕГ було встановлено, що в деяких викладачів обсяг (тривалість) підвищення кваліфікації впродовж 5 років менше, ніж 6 кредитів ЄКТС, як зазначено п. 1.10 Положення про підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників» (2022) (<https://tinyurl.com/8unk9t68>) (А. Трофімов – 3 кредити ЄКТС, Л. Сидоренко – 0,8 кредиту ЄКТС). ЕГ рекомендує ЗВО звернути увагу на регулярне підвищення кваліфікації НПП, які залучені до викладання на ОП (Л. Сидоренко, А. Трофімов), враховуючи те, що наявність сертифікатів про проходження стажування або підвищення кваліфікації є однією з умов конкурсного відбору викладачів на ОП.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

Для стимулювання розвитку викладацької майстерності в КНУ імені Тараса Шевченка використовуються стимули матеріального і нематеріального характеру, які прописані у «Положенні про заохочувальні відзнаки Київського національного університету імені Тараса Шевченка» (<https://tinyurl.com/wrwcdrf3>), розпорядженні ректора «Про створення комісії з матеріального заохочення». На фокус-групі з адміністративним персоналом географічного факультету адміністрація наголосила про надання допомоги при виданні наукових праць та навчально-методичних матеріалів, а також нагородження НПП державними нагородами, званнями, почесними відзнаками, грамотами та подяками. За високі показники у роботі адміністрація КНУ імені Тараса Шевченка відзначила проф. Б. Яценка та доц. Ю. Брайчевського Грамотами та подяками МОН України, проф. Б. Яценка та доц. В. Кіптенко – Грамотами та Подяками Університету. Також доц. В. Кіптенко, відзначена Указом Президента і нагороджена медаллю «За працю і звитягу» та Подякою від КМДА. С. Запотоцький Нагороджений Подякою Міністерства освіти і науки України, Почесною грамотою Національної академії педагогічних наук України, Подякою Ректора КНУ імені Тараса Шевченка. Університет проводить навчання за програмою підвищення кваліфікації «Роль гарантів освітніх програм у розбудові внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти», проводить Міжнародну науково-практичну конференцію «Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості у ЗВО: інструменти та виклики», здійснює комплексну підтримку та розвиток викладацької майстерності шляхом активностей, що популяризуються відділом забезпечення якості освіти Університету (<https://tinyurl.com/5xxcuxnf>). Вище зазначені факти, а також спілкування з НПП дозволяють стверджувати, що ЗВО активно сприяє професійному розвитку викладачів. ЕГ констатує повну відповідність ОП цьому підкритерію.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Сильні сторони: впроваджена дієва система морального та матеріального стимулювання НПП, яка забезпечується наданням допомоги при виданні наукових праць та навчально-методичних матеріалів, а також відзначенням НПП державними нагородами, званнями, почесними відзнаками, грамотами та подяками. Для реалізації ОП залучений потужний кадровий потенціал, зокрема 3 д.геогр.н., професори, 1 д.філос.н., професор та 8 кандидатів наук, доцентів. Всі викладачі мають відповідну вищу освіту, наукові ступені, вчені звання, а наявні у них публікації та підвищення кваліфікації корелюють зі змістом відповідних ОК ОП «Політична географія та геополітика». На ОП навчальні дисципліни викладають відомі як в Україні, так і за кордоном доктори географічних наук, професори, які мають досвід керівництва науковою роботою студентів, аспірантів та докторантів, багаторічний досвід керівництва науковими темами, участі у міжнародних проєктах, госпдоговорних темах, читання гостьових лекцій в інших ЗВО.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Слабкими сторонами ОП є епізодичне залучення роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу ОП. ЕГ рекомендує на постійній основі залучати до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців, у т.ч. закордонних. Посилити публікаційну активність викладачів, які залучені до викладання на ОП, у наукометричних базах Scopus та Web of Science; регулярно підвищувати кваліфікацію НПП.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

ЕГ дійшла висновку про повну відповідність ОП за підкритеріями 6.2-6.3, 6.6 – процедури конкурсного добору НПП є чіткими та прозорими, дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму. Академічна та професійна кваліфікація НПП дозволяє забезпечити досягнення визначених цілей та програмних результатів навчання. Університет стимулює розвиток викладацької майстерності. За підкритеріями 6.1, 6.4, 6.5 наявні певні недоліки, зокрема, у деяких НПП відсутні публікації в наукових виданнях, що індексуються в наукометричних базах Scopus та Web of Science, відсутнє підвищення кваліфікації, хоча це є однією з умов конкурсного відбору викладачів на ОП. Залучення професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців до аудиторних занять є епізодичним. Інноваційна практика в контексті критерію 6 на даній ОП відсутня. Виявлені недоліки не мають суттєвого впливу на якість підготовки здобувачів вищої освіти та підлягають виправленню до 1 вересня 2024 року. ЕГ вважає, що ОП відповідає вимогам критерію 6 на рівні В повністю за підкритеріями 6.2-6.3, 6.6 та частково за підкритеріями 6.1, 6.4, 6.5.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

ЕГ переконалась, що матеріально-технічні ресурси є достатніми для досягнення програмних результатів за ОП. Так, в корпусі, де знаходиться географічний факультет КНУ імені Тараса Шевченка, розміщена наукова бібліотека на 132000 примірників та читальна зала. Здобувачі та НПП підтвердили, що в бібліотеці наявна профільна література за фахом. Слід відзначити потужне навчально-методичне забезпечення ОК, наявне у вільному доступі для здобувачів ОП. Необхідне навчально-методичне забезпечення також оприлюднюється в репозитарії Університету (<https://ir.library.knu.ua>) та на сайті географічного факультету (<https://geo.knu.ua/biblioteka>). Для забезпечення освітнього процесу за ОП наявні навчальні аудиторії з проєкторами, навчальні карти, та комп'ютерні класи із ліцензованим програмним забезпеченням QGIS (зокрема, версія QGIS3.32.1-Lima) та супутні програми (SAGA; GRASS), в межах практичної підготовки здобувачів використовується на умовах GNU GENERAL PUBLIC LICENSE (стандартної публічної ліцензії більшості програм Free Software Foundation software, на безоплатних умовах вільного використання та поширення), програмне забезпечення ESRI. Для реалізації дистанційного навчання за ОП використовується Zoom, Google Meet та університетська система Triton. Аналіз компетентностей та ПРН освітньої програми надає можливість зазначити, що наявне матеріально-технічне забезпечення ЗВО є достатнім для їхнього досягнення.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Під час проведення фокус-груп усі респонденти (адміністрація факультету, НПП, здобувачі) підтвердили можливість безоплатного доступу до всіх матеріально-технічних ресурсів, у тому числі безоплатний доступ до мережі Інтернет за технологією Wi-Fi. Заступник декана О. Гринюк наголосив на безоплатному доступі до корпоративних акаунтів Zoom, Google Meet, Scopus та Web of Science, електронної пошти та університетської системи Triton. Здобувачі, директор наукової бібліотеки та декан географічного факультету під час зустрічей підтвердили, що безоплатний та вільний доступ учасників освітнього процесу до усіх ресурсів Університету забезпечується й у період дистанційного навчання.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Під час огляду матеріально-технічної бази ЕГ переконалась, що освітнє середовище є безпечним для усіх учасників освітнього процесу. Так на вході до корпусу розміщено інструкції з техніки безпеки, пропуск до корпусу здійснюється через турнікет, вздовж холу на усіх поверхах наявні маршрути до укриттів, які розраховані на 650-700 осіб та облаштовані вбиральною, водою, телефоном, навігацією. Також в укриттях наявні пожежні щити, аптечки, ліхтарі та плани евакуації. Під час повітряної тривоги на факультеті здійснюється відповідне оголошення зі спеціально обладнаного приміщення (диспетчерської). Усі учасники освітнього процесу підтвердили, що у випадку оголошення повітряної тривоги в корпусі здійснюється евакуація до університетського укриття, або до приміщення метрополітену. У випадку дистанційного навчання відбувається переривання освітнього процесу. Факультет проводить тренування з техніки безпеки. Задля безпеки на факультеті розміщені пожежні гідранти. Для задоволення потреб та інтересів здобувачів на факультеті наявні гардероб, автомати з їжею, буфет, кафетерій, в холі на поверхах розташовуються коворкінг-простори для здобувачів. Біля входу до корпусу факультету облаштована велопарковка. Здобувачі підтвердили можливість безоплатного та вільного доступу до ресурсів. Здобувачі мають право вільно користуватись спортивним комплексом КНУ імені Тараса Шевченка, який поєднує одразу кілька видів спортивної діяльності (футбол, плавання, гімнастика, тренажерна зала, шахи). Гуртожитки ЗВО оснащені спортивною та читальною залами, пральною та душевою, мають поруч необхідну соціально-побутову інфраструктуру.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

За словами заступника декана з виховної роботи О. Гринюка, на факультеті здійснюються різноманітні заходи з патріотичного виховання, змагання з орієнтування, день залікової книжки, зустрічі випускників, футбольні та волейбольні матчі. Консультативну підтримку здобувачі освіти отримують з різноманітних джерел: інформаційні стенди на факультеті, розклад у форматі qr-кодів. Студенти підтвердили змогу отримання консультативної допомоги від адміністрації Університету та факультету, кураторів академічних груп та студентського самоврядування. Для провадження соціальної підтримки в університеті функціонують соціально-психологічна служба та університетська клініка. Також юридичний відділ університету за потреби надає допомогу здобувачам з юридичних питань. Випускники підтвердили високий рівень зацікавленості викладачів та адміністрації у розв'язанні проблем, якщо такі виникали. Також колишні й нинішні здобувачі освіти зазначили дружню та невимушену атмосферу, що панує на факультеті.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Експертна група переконалась, що на географічному факультеті КНУ імені Тараса Шевченка створені достатні умови для осіб з особливими потребами. Так, біля входу до корпусу розташовані пандус та паркування для осіб з особливими потребами. У приміщенні університету функціонують ліфти та вбиральні для осіб, що мають особливі потреби. Університет надає комплексну допомогу в організації освітнього процесу усім здобувачам ОП у випадку виникнення у них потреби в організації особливих умов для навчання.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Політика вирішення конфліктних ситуацій регламентована «Положенням про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf, «Порядком вирішення конфліктних ситуацій у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (<http://surl.li/qkaxt>), «Порядком запобігання та протидії дискримінації, булінгу, гендерно-обумовленому насильству в Київському національному університеті імені Тараса

Шевченка» (<http://surl.li/rupmy>), «Пам'яткою норм етичної поведінки для учасників освітнього процесу Київського національного університету імені Тараса Шевченка» (<http://surl.li/dkltx>). В «Етичному кодексі університетської спільноти» (<http://surl.li/bftod>) прописана процедура врегулювання згаданих конфліктних ситуацій. Під час спілкування декан географічного факультету С. Запотоцький зазначив, що спочатку комісія з розгляду відповідних питань створюється на факультеті із подальшою можливістю винесення на рівень університету. Студентське самоврядування залучене до процедури врегулювання конфліктних ситуацій. Можливість здобувачів анонімно надавати звернення щодо виникнення конфліктних ситуацій забезпечується через чат-бот. Студенти підтвердили свою обізнаність у відповідних процедурах.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

На думку ЕГ, позитивною взірцевою практикою за ОП за критерієм 7 є розгалужена матеріально-технічна база в контексті задоволення потреб здобувачів освіти (спортивний комплекс, велопарковка, заклади харчування, коворкінг-простори), яка забезпечує комплексне опанування як самою ОП, так й забезпечує різноманітні аспекти соціальних питань студентів, сприяє їхньому всебічному розвитку та якісному навчанню. Слід відзначити потужне навчально-методичне забезпечення ОК, наявне у вільному доступі для здобувачів ОП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Слабких сторін та недоліків за критерієм 7 не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Взірцевість ОП за критерієм 7.3, а саме розгалужена матеріально-технічна база в контексті задоволення потреб здобувачів (спортивний комплекс, велопарковка, заклади харчування, коворкінг-простори та ін.), наявність обладнаних укриттів та системи оповіщення про повітряну тривогу; та повна відповідність за іншими підкритеріями (доступ до навчально-методичного забезпечення ОП, широкий спектр систем інформаційної підтримки здобувачів, доступне навчально-методичне забезпечення) мають ознаки зразковості та можуть бути використані іншими ЗВО як приклад формування потужного інфраструктурного середовища. Враховуючи вищезазначене, а також відсутність слабких сторін, ОП відповідає рівню А за критерієм 7.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Вивчивши відомості про самооцінювання, нормативну документацію ЗВО, відповіді на запит, опитавши фокус-групи, ЕГ встановила, що ЗВО послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми. Перегляд ОП відбувався двічі після останньої акредитації 2019 р., у 2021 та 2022 роках. Відповідно до розділу 12 Положення про організацію освітнього процесу (дві редакції документа) http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf і Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу <https://knu.ua/pdfs/official/Quality-assurance-system-of-education-and-educational-process.pdf> робоча група проводить регулярний моніторинг ОП на підставі комунікації зі стейкхолдерами та НПП, враховує побажання здобувачів щодо переліку та змісту компонентів програми, якості викладання, розподілу часу між аудиторними заняттями, бере до уваги зміни у нормативних документах. Особливу увагу робоча група приділяє забезпеченню індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів. Проект ОП розміщують на сайті географічного факультету <https://geo.knu.ua/old/uk/vsi-novini/1014-obgovorennya-redaktsij-osvitnikh-program.html> для його публічного обговорення. Перегляд ОП 2021 року був обумовлений затвердженням 11.05.2021 р. Стандарту вищої освіти за спеціальністю 106 Географія галузі знань 10 Природничі науки й необхідністю привести у відповідність до Стандарту перелік компетентностей та програмних результатів навчання. Водночас було враховано рекомендації експертів, наданих під час акредитації 2019 року. За свідченням гаранта та представників НПП ОП Політична географія та геополітика, оновлена у 2022 році (редакція 2023 року), великою мірою урахувала

наукові та методичні напрацювання кафедри по ОП Географічне країнознавство та геоглобалістика, яка уже закрита. В редакції ОП 2023 року за рахунок нових блоків дисциплін за вибором («Політико-географічні та геополітичні студії» і «Геоглобалістика: суспільно-політичні трансформації») розширено спектр професійних кваліфікацій, які можуть бути присуджені здобувачам. ЕГ робить висновок щодо повної відповідності ОП цьому підкритерію.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

ЕГ переконалася, що здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Відповідно до Положення про систему забезпечення якості освіти і освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка опитування магістрів 2 року навчання здійснює Сектор моніторингу якості освіти спільно з адміністрацією факультету на базі Навчальної лабораторії з соціологічних та освітніх досліджень Університету. Письмове опитування проводять в академічних групах, де навчається понад 10 студентів. У зв'язку з меншою кількістю студентів у групах на ОП Політична географія та геополітика, опитування проводять НПП у межах ОК та гарант ОП. Це дозволяє виявляти сильні й слабкі сторони ОП в цілому та окремих ОК, отримувати рекомендації. На фокус-групі студенти О. Ковальчук, В. Кононенко підтвердили свою участь у співбесідах щодо удосконалення ОП. ЕГ вважає, що варто додатково надати можливість студентам оцінювати якість освітнього процесу і вносити рекомендації застосовуючи анонімне анкетування з можливістю відкритої відповіді. На засіданні РГ з питань внесення пропозицій до нової редакції ОП 12.05.2021 брали участь здобувачі О. Хамурадова, К. Невірко, які надали пропозиції поглиблено вивчати сучасні теорії політичної географії та виокремити більше часу на підготовку кваліфікаційної роботи (надано на запит). Згідно з протоколом засідання РГ від 3.09.2022 (надано на запит), в обговоренні ОП брали участь студенти О. Полтораков та В. Кононенко, які пропонували посилити практичну спрямованість ОП. Остання редакція ОП 2023 року, за свідченням гаранта, фактично створена на пропозицію здобувачів, які з метою отримання більшого переліку компетентностей і ширших можливостей працевлаштування висловили ідею поєднати дві ОНП, Політична географія та геополітика і Географічне країнознавство та геоглобалістика, в одну. Студенти входять до складу Навчально-методичної ради, Вченої ради університету і Вченої ради географічного факультету. Позиція представників студентського самоврядування береться до уваги на засіданнях Вченої ради факультету під час перегляду і затвердження ОП. ЕГ робить висновок щодо відповідності ОП цьому підкритерію.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

ЕГ пересвідчилася, що роботодавці безпосередньо залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Роботодавці брали участь в засіданнях РГ щодо перегляду ОП, зокрема 12.05.2021 до обговорення ОП були долучені С. Лісовський (Інститут географії НАНУ) та Є. Магда (ГО «Інститут світової політики»), який запропонував звизити зміст ОК до політичної географії, а не охоплювати широкі знання з суспільної географії (надано на запит). Гукалова І., Павлік Д., Римаренко М. на засіданні РГ 3.09.2022 пропонували звести освітні компоненти з ОП «Географічне країнознавство та геоглобалістика» в оновлену єдину ОП «Політична географія та геополітика», інтегрувати ОП в європейський простір географічної освіти (надано на запит). ЕГ вважає, що залучення представників роботодавців у склад робочої групи ОП сприяло постійній участі роботодавців у розвитку ОП. Кафедра періодично проводить спільні круглі столи, консультації з приводу проходження виробничих практик, зокрема з фахівцями РНБО України, Інституту сходознавства НАНУ, Українського Освітнього Кластеру «Save the Children Ukraine», ГО «Інститут світової політики». На фокус-групі М. Добиш (РНБО) наголошував на постійній неформальній взаємодії з НПП щодо затребуваних компетентностей магістрів ОП Політична географія та геополітика. У складі екзаменаційної комісії з захисту кваліфікаційних робіт здобувачів працювали С. Лісовський та І. Гукалова (Інститут географії НАНУ) (надано на запит). За результатами роботи ЕК відбувається обговорення проблем якості навчання та надаються рекомендації. ЕГ робить висновок щодо повної відповідності ОП цьому підкритерію.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

ЕГ переконалася, що на кафедрі країнознавства і туризму існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми. На географічному факультеті створена ГО «Асоціація випускників географічного факультету КНУ імені Тараса Шевченка» <https://geo.knu.ua/asociazciya-vypusknukiv-geografichnogo-fakultetu/>, діяльність якої спрямована на підтримку зв'язків випускників з факультетом, між собою та консолідацію її членів у професійній сфері. На факультеті за співпрацю з випускниками відповідає випускова кафедра та гарант ОП. Випускники беруть участь у різних науково-практичних заходах, у щорічних зустрічах на День географа (для цього треба пройти електронну реєстрацію, вказати своє місце праці й таким чином інформація про працевлаштування випускників оновлюється), долучаються до Днів кар'єри, відбувається спілкування у Facebook. Кафедра проводила зустріч з успішними випускниками, які наголошували на тих

компетентностях, які необхідно мати випускнику ОП для майбутньої роботи <https://shorturl.at/ceBX1> Випускники кафедри Б. Шаповал (AVP, Equity Risk PMO), З. Адамович (компанія Visa) на засіданні робочої групи ОП 3.09.2022 року пропонували включити додаткові професійні кваліфікації з ОП Географічне країнознавство та геоглобалістика в оновлену ОП Політична географія та геополітика; ввести новий ОК для формування компетентностей з розробки та управління проектами (надано на запит) ЕГ робить висновок щодо повної відповідності ОП цьому підкритерію.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

ЕГ пересвідчилася, що система забезпечення якості ЗВО забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в ОП та освітній діяльності з реалізації ОП. В КНУ створено 5 рівнів забезпечення якості освіти: здобувачі освіти та їх ініціативні групи; кафедри, гаранті ОП, РГ, викладачі, роботодавці; підрозділи, які здійснюють освітню діяльність, їх керівні та дорадчі органи; загальноуніверситетські структурні підрозділи, що відповідають за реалізацію заходів із забезпечення якості; Наглядова Рада, Ректор, Вчена рада. У ЗВО послідовно дотримуються Положення про організацію освітнього процесу у КНУ імені Тараса Шевченка http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf, Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка <https://www.knu.ua/pdfs/official/Quality-assurance-system-of-education-and-educational-process.pdf>, Положення про гаранта освітньої програми в КНУ імені Тараса Шевченка <http://senate.univ.kiev.ua/?p=1678>. Організаційний супровід та моніторинг діяльності структурних підрозділів КНУ, які забезпечують освітній процес, здійснює Відділ забезпечення якості освіти <https://knu.ua/ua/departments/eqad>. Відділ проводив виїзний комплексний моніторинг усіх ОП на факультеті у 2022 році, за результатами якого були надані рекомендації для покращання якості освітнього процесу. Згідно з запровадженою на рівні Університету практикою перехресного рецензування ОП між різними структурними підрозділами, усі ОП географічного факультету подавались на рецензування фахівцями Інституту біології та медицини. Для виявлення недоліків освітньої діяльності та вчасного реагування на рівні Університету проводяться щорічні опитування НПП, здобувачів, зокрема магістрів другого курсу. Щосеместрово опитування проводяться на рівні факультету за участю студентського самоврядування. По завершенню семестрів відбувається співбесіда НПП зі здобувачами для з'ясування сильних і слабких сторін окремих ОК (надано на запит). Система забезпечення якості освіти в ЗВО проводить заходи для підвищення якості освітнього процесу і набуття НПП нових компетентностей. Зокрема, організовувалось навчання гарантів, що підтверджують сертифікати (надано на запит). НПП брали участь у тренінгах і семінарах з вдосконалення педагогічної майстерності (сертифікати надано на запит). Викладачі ОП В. Кіптенко, В. Стафійчук, І. Тукаленко, О. Рихліцька проходили навчання у програмі ЗВО КНУ Teach Week, яка щороку має іншу тематику, обумовлену актуальною необхідністю набуття нових навичок, зовнішніми викликами та загрозами. В. Кіптенко та Ю. Брайчевський стажувались в Остравському університеті за програмою «Розбудова потенціалу закладів вищої освіти в Україні та Молдові у 2023 році» в межах проекту «UNI-Path: інновації в освіті для України» (надано на запит), що сприяло появі нових можливостей для навчання та викладання. ЕГ робить висновок щодо взірцевої відповідності ОП цьому підкритерію.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

ЕГ встановила, що результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти, зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій, беруться до уваги під час перегляду освітньої програми. ОП Політична географія та геополітика пройшла успішну акредитацію у 2019 р. Зауваження та пропозиції, які були сформульовані у висновку, було взято до уваги при розробці наступних редакцій ОП. На рекомендацію щодо розширення мережі баз виробничої практики кафедра країнознавства та туризму посилала співпрацю з тими інституціями, які можуть бути базами практик – Інститут географії НАНУ, Інститут Сходознавства імені А.Ю. Кримського НАНУ, РНБОУ, ГО «Інститут політичної освіти», ГО «Інститут світової політики», Український Освітній Кластер “Save the Children Ukraine”, з організаціями укладено відповідні договори (надано на запит). На рекомендацію щодо актуалізації тем магістерських робіт шляхом посилення у них прикладних аспектів РГ удосконалила структуру ОП у такий спосіб, щоб здобувачі після вивчення обов'язкових дисциплін й прийняття рішення про вибіркові, могли виробити індивідуальні освітні траєкторії, у яких логічно поєднується вибір напрямку подальшого навчання, місця проходження виробничої практики та тема кваліфікаційної роботи. Кафедра врахувала в освітній і науковій діяльності пропозиції щодо розширення можливостей для викладачів та студентів підвищувати свій науково-методичний рівень шляхом участі у програмах академічної мобільності. ЕГ встановила, що викладачі проходили стажування в Економічному університеті Кракова, Польща (В. Кіптенко), Остравському університеті, Чехія (В. Кіптенко, Ю. Брайчевський), Природничому університеті м. Любліна, Польща (В. Стафійчук) (сертифікати надано на запит). РГ ОП долучилася до розробки магістерської програми спільного дипломування PolGeo з політичної географії між Остравським університетом (Чехія) та КНУ імені Тараса Шевченка. ЕГ робить висновок щодо взірцевої відповідності ОП цьому підкритерію.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

В академічній спільноті університету сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку ОП та освітньої діяльності за цією програмою. Усі учасники освітнього процесу дотримуються Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу <https://knu.ua/pdfs/official/Quality-assurance-system-of-education-and-educational-process.pdf>, Положення про організацію освітнього процесу http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf Етичного кодексу університетської спільноти <https://knu.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf> та Положення про забезпечення дотримання академічної доброчесності https://senate.knu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Положення_академічна-доброчесність.pdf. ЕГ переконалася, що на різних університетських рівнях проводяться заходи з популяризації академічної доброчесності, усі учасники освітнього процесу дотримуються принципів доброчесності у навчанні та науковій роботі, формують якісне освітнє середовище. Здобувачі освіти, представники студентського самоврядування, роботодавці визнали, що питання якості освіти та процедури її забезпечення з ними обговорювалися. Завідувачка кафедри країнознавства і туризму О. Любіцева, гарант ОП Ю. Брайчевський, керівництво географічного факультету підтвердили, що періодично відбувалися ділові зустрічі, круглі столи, тематичні наукові дискусії, засідання РГ і кафедри з питань удосконалення переліку ОК та їхнього змісту. За свідченнями учасників фокус-груп, робочі програми ОК, наукові праці й навчальні видання НПП, результати функціонування ОП та пропозиції до її удосконалення також є предметом обговорення і колективного схвалення на засіданнях кафедри країнознавства та туризму, Науково-методичної комісії факультету, Вченої ради географічного факультету. Нова редакція освітньої програми розглядається на Науково-методичній Раді Університету та Вченій раді Університету. ЕГ робить висновок щодо взірцевої відповідності ОП цьому підкритерію.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

ЕГ відзначає позитивні практики ЗВО для внутрішнього забезпечення якості освітньої програми, зокрема практику перехресного рецензування ОП іншими структурними підрозділами Університету, а також комплексний виїзний моніторинг якості усіх ОП на географічному факультеті, який проведено у 2022 році Відділом забезпечення якості освіти. Робоча група ОП долучилася до розробки магістерської програми спільного дипломування PolGeo з політичної географії між Остравським університетом (Чехія) та КНУ імені Тараса Шевченка.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Слабких сторін не виявлено. Недоліками є: 1. відсутність анонімного анкетування здобувачів освіти на рівні освітньої програми Політична географія та геополітика з можливістю надання відкритої відповіді; 2. відсутність у складі робочої групи представника роботодавців. Рекомендація: 1. гаранту ОП Політична географія та геополітика у 2024/2025 навчальному році розпочати періодичне анонімне опитування здобувачів освіти щодо якості освітнього процесу на освітній програмі з можливістю відкритої відповіді; 2. гаранту ОП при підготовці наступної оновленої редакції ОП Політична географія та геополітика до складу робочої групи включити представника роботодавців.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Відомості про самооцінювання ОП, інформація, отримана під час проведення акредитаційної експертизи, документи ЗВО, надані на запит дозволяють ЕГ зробити висновок, що вимогам Критерію 8 повністю відповідають підкритерії 8.1, 8.2, 8.3, 8.4. Взірцевий характер встановлено за підкритеріями 8.5, 8.6, 8.7. Беручи до уваги сильні сторони (практики перехресного рецензування та виїзного моніторингу ОП Відділом забезпечення якості освіти, дотримання процедур розробки, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП; залучення здобувачів, роботодавців, академічної спільноти до процедур забезпечення якості ОП; виконання рекомендацій попередньої акредитації, участь робочої групи ОП в розробці магістерської програми спільного дипломування PolGeo з політичної географії між Остравським університетом (Чехія) та КНУ імені Тараса Шевченка), відсутність слабких сторін та наявність незначних недоліків (відсутність анонімного анкетування здобувачів освіти на рівні освітньої програми Політична географія та геополітика з можливістю надання відкритої відповіді, а також відсутність у складі РГ представника роботодавців), ОП Політична географія та геополітика відповідає рівню В за Критерієм 8.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу регулюються такими документами: Статут Університету (<https://knu.ua/pdfs/statut/statut-22-11-28.pdf>), Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (<http://surl.li/fdvxl>), Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (<http://surl.li/dkpll>), Порядок вирішення конфліктних ситуацій у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (<http://surl.li/epokl>), Положення про гарантії освітньої програми в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (<http://surl.li/alemr>), Правила внутрішнього розпорядку у студентських гуртожитках Київського національного університету імені Тараса Шевченка (<http://surl.li/pdcho>), які оприлюднені на офіційному сайті Університету (<https://www.knu.ua/ua/official>). ЕГ переконатась, що учасники освітнього процесу достатньою мірою обізнані у вищезазначених документах, а процедури, що в них описані послідовно дотримуються під час організації навчання.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

Проекти освітніх програм факультету розміщено на сайті (<http://surl.li/elstl>). Також на сторінці розміщена електронна пошта з метою отримання пропозицій та зауважень. ЕГ зазначає, що на сайті ЗВО відсутня порівняльна таблиця із пропозиціями, які надійшли, та результатами їхнього розгляду робочою групою.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

ЕГ переконатась, що освітня програма, рецензії, навчальні плани та робочі програми навчальних дисциплін знаходяться у вільному доступі на сайті ЗВО (<http://surl.li/rukco>). Обсяг цих матеріалів є достатнім для ознайомлення зацікавлених сторін. Адміністрація факультету зазначила, що з певною періодичністю на факультеті виходять розпорядження щодо оновлення інформації на вебсайті. Інформація про реалізацію ОП систематично оприлюднюється й на фейсбук-сторінці кафедри (<https://www.facebook.com/travel.KNU>).

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Сильні сторони: ЗВО має потужну нормативно-правову базу, що регулює права та обов'язки учасників освітнього процесу і є доступною на сайті. Має позитивний вплив на прозорість та публічність ОП й ведення випусковою кафедрою сторінки у соціальній мережі Facebook (<https://www.facebook.com/travel.KNU>), що сприяє широкій представленості ОП в інформаційному просторі для усіх зацікавлених осіб.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Недоліки: на сайті ЗВО відсутня порівняльна таблиця з результатами обговорення пропозицій зацікавлених сторін. Рекомендації: рекомендуємо запровадити публікування такої таблиці на сайті ЗВО. Зазначену рекомендацію може бути враховано при наступному перегляді або трансформації ОП.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

ЗВО має потужну нормативно-правову базу, що регулює права та обов'язки учасників освітнього процесу і є доступною на сайті. ЗВО розміщує на офіційному сайті інформацію про освітню програму в обсязі, достатньому для ознайомлення зацікавлених сторін. На офіційному сайті відсутня порівняльна таблиця з результатами обговорення пропозицій зацікавлених сторін. Загалом ОП відповідає підкритеріям 9.1-9.3 критерію 9 на рівні В, зазначені недоліки не є суттєвими.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	A
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	<i>не застосовується</i>

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Носирєв Олександр Олександрович

Члени експертної групи

Гудзеляк Ірина Іванівна

Мельник Надія Вікторівна

Корнус Олеся Григорівна

Захаров Олексій Олексійович